

LEĢENDĀRĀ FESTIVĀLA VASARAS RITMI TAPŠANA, NORISE UN NOZĪME LATVIJAS DŽEZA ATTĪSTĪBĀ 20. GADSIMTA OTRAJĀ PUSĒ

Indriķis Veitners

Rakstā pētīta džeza festivāla *Vasaras ritmi* vēsture. Džeza festivāls *Vasaras ritmi* notika Rīgā no 1976. līdz 1994. gadam, un to organizēja *Rīgas džeza klubs*. Rakstā atspoguļota džeza situācija Latvijā līdz kluba izveidošanai, *Rīgas džeza kluba* tapšanas vēsture, džeza festivāla tapšana un norises, kā arī dots vērtējums šo notikumu nozīmei Latvijas džeza vēsturē un šodienas kontekstā. Rakstā iespēju robežās rekonstruētas festivāla norises, pateicoties saglabātajiem materiāliem – festivāla programmām un afišām, kā arī intervijām ar *Rīgas džeza kluba* biedriem un festivāla organizatoriem. Līdzās šiem avotiem autors izmantojis arī publikācijas periodikā, kā arī arhīvu datus.

Džeza festivāla *Vasaras ritmi* norise ir bijis viens no nozīmīgākajiem faktoriem, kas spēcīgi ietekmēja džezu dzīvi 1970.–1980. gados Latvijā, popularizējot un nostiprinot džeza mūzikas statusu un dodot spēcīgu impulsu Latvijas džeza mūzikas atpazīstamības veicināšanā starptautiski.

Atslēgvārdi: džezs Latvijā, 20. gadsimta otrā puse, *Rīgas džeza klubs*, festivāls *Vasaras ritmi* 1976–1994, festivāla dalībnieki, fakti, hronoloģija.

Keywords: jazz in Latvia, 2nd half of the 20th century, *Riga Jazz Club*, festival *Vasaras ritmi* 1976–1994, participants, facts, chronology.

Ievads

Džeza festivāli vēsturiski spēlējuši nozīmīgu lomu džezā kā mūzikas žanra attīstībā. Festivāla formāts radās tikai pēc Otrā pasaules kara kontekstā ar modernā džeza attīstību un ar to saistīto džezā kā mūzikas žanra pozīcijas maiņu mūzikas tirgū. Tā vairs nebija populārā deju mūzika, līdz ar to aktuāls kļuva jautājums par džezā mūzikas popularizēšanu publikā un tā pozīcijas un tirgus daļas stiprināšanu kopējā mūzikas piedāvājuma kontekstā. Festivāla formāts, kas sevī ietvēra vairāku mūziķu sastāvu sečīgu uzstāšanos vienā koncertā, ļāva sasniegt lielāku publikas daļu ar daudzpusīgāku un mākslinieciski interesantāku piedāvājumu, vienlaicīgi atvieglojot koncerta organizatorisko un reklāmas pusi producentiem (McKay, 2018: 708).

Taču PSRS (un arī citās bijušajās sociālistiskajās valstīs), kur oficiālās varas attieksme pret džezu bija ļoti neviennozīmīga un mainīga, džezā festivālu nozīme bija daudz lielāka. Situācijā, kad džezā publiska skanējuma iespējas bija neregulāras un ierobežotas, brīvs mūzikas tirgus ar mūziķu savstarpēju konkurenci un publikas pieprasījuma-piedāvājuma attiecībām faktiski nepastāvēja, turklāt visus saistīja oficiālās varas ideoloģiskie noteikumi, festivāla formāts bija viena no nedaudzām iespējām esošajā

situācijā organizēt publiskus džez koncertus. Turklāt šiem koncertiem bija ne tikai mākslinieciska (muzikāla), bet arī sociālpolitiska nozīme tā laika sabiedrībā (Starr 1994: 282, Fejertag 2010: 158).

Pateicoties lielākam dalībnieku skaitam un satura daudzpusībai, kā arī vairāku institūciju iesaistīšanai organizēšanā, radās iespēja veidot plašākus džez koncertus ar oficiālu valsts iestāžu atbalstu. Protams, joprojām pastāvēja zināms ideoloģisks spiediens un dažādi ierobežojoši nosacījumi, tomēr šo festivālu organizatori izmantoja visus tolaik pieejamos līdzekļus un sakarus, lai realizētu savas ieceres. Kā jau vienmēr, izšķiroša loma ir personībām, arī valdošās Komunistiskās partijas un valsts struktūrās netrūka džez cienītāju, un, pateicoties to atbalstam, pasākumus bija iespējams realizēt. Tieši tādēļ Latvijas (un arī PSRS kopumā) džez vēsturē padomju periodā džez festivāli ir spēlējuši ļoti nozīmīgu lomu, it īpaši leģendārais Tallinas 1968. gada festivāls (Reimann 2022: 8)¹.

Raksta mērķis ir hronoloģiski un faktoloģiski rekonstruēt un komentēt džez festivāla *Vasaras ritmi* vēsturi Latvijā 20. gadsimta otrajā pusē. Džez festivāls *Vasaras ritmi* notika Rīgā no 1976. līdz 1994. gadam, un to organizēja *Rīgas džez klubs*. Rakstā atspoguļota džez situācija Latvijā līdz kluba izveidošanai, *Rīgas džez kluba* tapšanas vēsture, džez festivāla tapšana un norises, kā arī dots vērtējums šo notikumu nozīmei Latvijas džez vēsturē un šodienas kontekstā. Rakstā iespēju robežās rekonstruētas festivāla norises, pateicoties saglabātajiem materiāliem – festivāla programmām un afišām, kā arī intervijām ar *Rīgas džez kluba* biedriem un festivāla organizatoriem. Līdzās šiem avotiem autors izmantojis arī publikācijas periodikā, kā arī arhīvu datus.

Priekšvēsture – KIKOK (pirmais džez festivāls Latvijā)

Latvijā pirmais džez festivāls Latvijā notika 1962. gada 18. decembrī (Veitners, *Mūzikas Saule*, Nr. 1 (101), 2020). Tas notika toreizējā A. Popova Rīgas radiorūpnīcas klubā, Radiotehnikas ielā 41 (tagad – Mūkusalas iela 72b). To noorganizēja neformāla domubiedru – mūziķu grupa, kas tobrīd bija izveidojusi pirmo džez klubu Latvijā. Šis bija arī viens no pirmajiem šāda veida klubiem visā PSRS.

Par pirmo Latvijas džez festivālu ir saglabājusies pārsteidzoši plaša informācija, galvenokārt pateicoties viena no tā organizatoru – kontrabasista Jura Āķa (1938) privātā arhīva materiāliem². Tādēļ bija iespējams gandrīz pilnībā rekonstruēt festivāla gaitu, dalībniekus, sastāvus un atskaņoto repertuāru (I. Veitners, *Jazzin.lv*, Nr. 27, 2021).

Festivāla faktoloģiska rekonstrukcija ļauj izdarīt secinājumus par tā brīža Latvijas džez mūziķu izpratni par džezu, kas bija pilnībā atbilstoša džez situācijai pasaulē. Konstatējams ļoti labs informētības līmenis par džez aktuālajām norisēm pasaulē, kas

1 Džez festivāli noritēja arī citās PSRS pilsētās. Nozīmīgākie festivāli notika Maskavā un Ļeņingradā, kā arī Minskā, Novosibirskā, Dņepropetrovskā, Petrozavodskā, Doņeckā, Voronežā, Kuibiševā, Arhangeļskā, kā arī citās pilsētās (Fejertag 2010: 165).

2 Juris Āķis ir saglabājis lielu skaitu fotogrāfiju, repertuāra un mūziķu sastāvu sarakstu un citu materiālu par KIKOK festivālu. Šo materiālu oriģināli glabājas J. Āķa dzīvesvietā.

apliecina tā brīža Latvijas jauno džeza mūziķu sekošanu džeza aktualitātēm un plašu informētību par jaunākajiem ieskaņojumiem.

Taču KIKOK organizācija bija spontāna, faktiski bez jebkādas oficiālo iestāžu iesaistīšanās, kas lielā mērā arī noteica tās pastāvēšanas īslaicīgumu. Tādēļ varas reakcija uz būtībā nesankcionēto, pašu mūziķu noorganizēto pasākumi bija ļoti asa. Festivāla organizatorus publiski smagi kritizēja toreizējais Latvijas komunistiskās partijas vadītājs Augusts Voss (1919–1994) (A. Voss, *Sovetskaā Kultura*, 04.04.1963). Vēlāk sekoja arī soda sankcijas pasākuma organizatoriem. Varas vīrus, šķiet, visvairāk sanikvoja fakts, ka festivāls ir tik veikli noorganizēts viņiem aiz muguras, faktiski piemānot esošo varu, turklāt tā brīža iekšpolitiskā un starptautiskā situācija bija džezam ārkārtīgi nelabvēlīga³. Rezultātā kluba darbība 1962. gadā tika izbeigta⁴.

Tomēr pati ideja par džeza klubu un festivālu mūziķu un džeza cienītāju vidū nepazuda. KIKOK irnozīmīgs ne tikai kā pirmais Latvijas džeza festivāls, tas kalpoja arī kā iedrošinošs un pamācošs piemērs vēlākajiem *Rīgas džeza kluba* organizatoriem, turklāt daži pirmā džeza kluba dalībnieki (piemēram, Vladimirs Lukins un vairāki citi) aktīvi piedalījās arī nākamā džeza kluba darbībā. Taču, atšķirībā no KIKOK, vēlāko džeza klubu organizatori vairs nav mūziķi, bet galvenokārt Rīgas tehniskā inteliģence – džeza cienītāji. Viņi arī veido organizatorisko pamatu *Rīgas džeza klubam* un nozīmīgākajam Latvijas džeza festivālam *Vasaras ritmi*.

179

Džeza entuziastu aktivitātes un kafejnīcas *Allegro* izveidošanās

Pēc KIKOK likvidēšanas džezs kā “nevēlams” uz vairākiem gadiem pazuda no oficiālā naratīva. Tomēr nepazuda džeza cienītāji un viņu vēlme klausīties iemīļoto mūziku. Pakāpeniski sāka veidoties neformālas džeza entuziastu – cienītāju grupas, kas regulāri tikās, mainījās ar ierakstiem⁵ un informāciju par džeza aktualitātēm. Galvenie informācijas avoti bija radio – ASV radiostacijas *Voice of America* raidījums *Jazz Hour* leģendārā Vilisa Konovera (*Willis Conover*, 1920–1996) vadībā, kā arī vienīgie tolaik PSRS pieejamie sociālistiskajās valstīs – Polijā, Vācijas Demokrātiskajā Republikā un Čehoslovākijā – izdotie džeza žurnāli (Kurmajevs, intervija, 25.03.2022.). 60. gadu nogalē bija vairākas šādas džeza entuziastu grupas. Raksturīgi, ka to dalībnieki pamatā bija

3 Tobrīd – 1962. gada nogalē – savu apogeju bija sasniegusi t.s. Kubas raķešu krīze – politiskā spriedze starp ASV un PSRS. Savukārt 1962. gada 1. decembrī notika PSRS līdera Ņikitas Hruščova skandalozais avangarda mākslinieku izstādes apmeklējums Manēžas izstāžu zālē Maskavā, kura rezultātā PSRS sākās plaša valsts organizēta kampaņa pret moderno mākslu un kultūru, tai skaitā džezu. Šai kampaņai sākums bija 1962. gada 17. decembra PSKP CK sekretāra Leonida Iljičova runa, kurā tika pausts atklāts nosodījums avangarda mākslai un džezam. Latvijā oficiālais nosodījums tika pausts jau minētajā LPSR radošās inteliģences sanāksmē 1963. gada 3. aprīlī (Kruks, 2008: 92).

4 Izbeidzot KIKOK darbību, kluba vadītājs, jaunais kinorežisors Ivars Kraulītis (1937–2004) gandrīz tika izslēgts no komjaunatnes, bet kinostudijas direktors Pāvels Jankovskis un komjaunatnes komitejas sekretārs Rostislavs Gorjajevs saņēma rājienu (Kraulītis, <https://www.filmas.lv/person/2570/>, 26.07.2022.).

5 Ārzemju džeza un vēlāk arī rokmūzikas skaņuplates PSRS laikā oficiāli bija nepieejamas. To iegūšana bija ļoti sarežģīta, dārga (viena skaņu plate varēja maksāt pat mēneša algu) un arī bīstama, jo ipašnieks varēja tikt apsūdzēts kontrabandā. Līdzīgi kā citas “importa” preces tajā laikā, Latvijā skaņuplates visbiežāk nonāca ar ārzemju jūrnīeku starpniecību, vai arī ar radīnieku pasta sūtījumiem no ārzemēm (S. Kurmaev, *Sem' iskusst*, 5/2011; Šefers, intervija, 29.03.2022.).

t.s. tehniskā intelīģence – inženieri, konstruktori, radio inženieri, kas vairumā gadījumu bija krieviski runājoši. Šis aspekts ir atšķirīgs no pirmā džezā kluba organizatoriem (KIKOK), kas galvenokārt bija mūziķi un latvieši.

Viena no šādām interesentu grupām pulcējās ap Latvijas rūpniecības projektēšanas institūta *Latgiproprom (Latgiproprom)*⁶ inženieri konstruktoru Leonīdu Nidbaļski (*Leonid Nidbal'skij*, 1937), kurš pats bija bundzinieks amatieris diksilenda sastāvā⁷.

Leonīds Nidbaļskis. Apmēram 1976. gads.
Foto autors nezināms.

Sākotnēji muzicējot pašdarbības džezas ansambļa – diksilenda – sastāvā, Nidbaļskis pakāpeniski iepazīna plašu mūziķu loku, kā arī džezas cienītāju – domubiedru grupu, kas regulāri apmeklēja džezas koncertus, tai skaitā arī citās PSRS pilsētās. Būdams inženieris, Nidbaļskis bieži tika sūtīts komandējumos uz Maskavu, Ļeņingradu un citām PSRS pilsētām, kur viņam radās iespēja iepazīties ar vietējiem džezas entuziastiem. Šie kontakti lieti noderēja vēlāk, jau *Vasaras ritmu* laikā, kad izšķiroša bija tieši personīga pazīšanās un kontakts ar citu pilsētu džezas festivālu organizatoriem. Šajos braucienos radās arī vairākas idejas, kas vēlāk kļuva par festivāla *Vasaras ritmi* raksturīgām iezīmēm, kā piemēram, tradicionālais brauciens ar kuģīti pa Daugavu, kam sākotnējais impulss radās, apmeklējot džezas koncertu Ļeņingradā (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.).

Ļoti lielu iesaisti atstāja leģendārais Tallinas džezas festivāla apmeklējums 1967. gadā, kur Nidbaļskis piedalījās ar savu diksilendu. Festivāla oficiālajā programmā

6 Kopš 1970. gada – projektēšanas institūts *Rūpniecprojekts*.

7 Leonīds Nidbaļskis pēc izglītības bija inženieris-konstruktor, kurš ilgus gadus strādāja arī rūpnīcā *Straume*. Viņš ir slaveno *Straumes* ražoto kafijas dzirnaviņu konstruktors (N. Lebedeva, *Baltijas Balss*, <https://bb.lv/statja/kuljtprosvet/2021/01/01/rizhskie-legendy-dzhaz-klub-i-kafe-allegro-otmechayut-yubilei>, 01.06.2021.).

Rīgas diksilends neuzstājās⁸. Savukārt neaizmirstama bija leģendārā Vilisa Konovera (*Willis Conover*, 1920–1996) sagaidīšana Tallinas dzelzceļa stacijā, kā arī visa festivāla norise, slavenā ASV saksofonista Čārlza Loida (*Charles Lloyd*, 1938) koncertu ieskaitot (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.).

Pēc šiem braucieniem Nidbaļskim, kuram piemita izcilas organizatora spējas, radās doma arī Rīgā organizēt džeza kafejnīcu – vietu, kur būtu iespējams regulāri atskaņot džezu. Kā stāsta pats Nidbaļskis, šī doma viņam radās pēc vairāku šādu kafejnīcu apmeklēšanas gan Maskavā (*kafe "Rovesnik"*), gan toreizējā Ļeņingradā (*džaz-kafe "Molodežnoe"* (N. Lebedeva, *Baltijas Balss*, 01.06.2021.). Turklāt, ņemot vērā iepriekšējo neveiksmīgo KIKOK pieredzi, bija skaidrs, ka pasākums ir jāorganizē pavisam oficiāli, tātad ar varas iestāžu atbalstu (T. Kovalenko, *Otkrytyj gorod*, 2014, No. 2)

Lai ieceri varētu realizēt, tika meklēts atbalsts Rīgas pilsētas komjaunatnes komitejā. Jāpiemin, ka tolaik Padomju savienībā faktiski jebkam bija nepieciešama komunistiskās partijas atļauja un akcepts, līdz ar to izšķiroša nozīme bija personīgajiem kontaktiem un spējai pārliecināt atbildīgos partijas darbiniekus par ieceres atbilstību ideoloģiskajiem uzstādījumiem. Daudz kas bija atkarīgs arī no konkrētajiem cilvēkiem atbildīgajos amatos, viņu viedoklim un pat personīgajai gaumei. Nidbaļskim šajā ziņā veicās – Latvijas komjaunatnes centrālajā komitejā ieceri par džeza kafejnīcu atbalstīja toreizējie komjaunatnes komitejas vadītāji Kārlis Līcis (dzīves dati nav zināmi) un Alfrēds Rubiks (1935), kā arī Rīgas pilsētas komitejas pirmais sekretārs Imants Daudišs (1945–2002), kuru dēļ ideja guva tālāku virzību (T. Kovalenko, *Otkrytyj gorod*, 2/2014; Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.).

Būtisku atbalstu sniedza laikraksts *Sovetskaâ molodžž'* un īpaši tā atbildīgais sekretārs Vladimirs Stešenko (1944), kurš personīgi iesaistījās džeza kafejnīcas organizēšanas procesā un dažādos veidos atbalstīja džeza aktivitātes visu savas darbības laiku laikraksta redakcijā. *Sovetskaâ molodžž'* turpmāko gadu laikā spēlēja nozīmīgu lomu Latvijas džeza popularizēšanā, regulāri publicējot džeza koncertu un vēlāk festivāla *Vasaras ritmi* recenzijas, kā arī veidojot džeza PSRS mūziķu ikgadējās aptaujas. Šo darbu veica ilggadīgais laikraksta žurnālists Valērijs Kopmans (*Valerij Kopman*, 1940–2021), kurš regulāri rakstīja par festivālu un tā koncertiem ne tikai *Sovetskaâ molodžž'*, bet arī citos PSRS un vēlāk Krievijas preses izdevumos⁹.

Ideja pakāpeniski guva atbalstu, un visbeidzot ar Rīgas komjaunatnes komitejas CK atbalstu 1971. gada 23. janvārī Kaļķu ielā 24 tika atvērta džeza kafejnīca *Allegro*, kas darbojās līdz pat 1991. gadam. Formālā atbildīgā institūcija bija Rīgas pilsētas komjaunatnes centrālā komiteja, kura finansēja mūziķus un kontrolēja kafejnīcas darbu. To apliecina Rīgas pilsētas komjaunatnes komitejas biroja sēžu protokoli, kuros katru

8 Tallinas džeza festivālā kā oficiālie Latvijas pārstāvji uzstājās padomju armijas ansamblis *Zvaigznīte*, kura sastāvā toreiz muzicēja Gunārs Rozenbergs (1947–2009), Uldis Stabulnieks (1945–2012), Dzintars Beķeris (dzīves dati nav zināmi), Valdis Eglītis (1945–2019).

9 Kopmans turpināja rakstīt par Latvijas džezu arī pēc PSRS sabrukuma. Viņa daudzskaitlīgās publikācijas iespējams lasīt Krievijas interneta vietnē <https://jazzquad.ru/index.pl?act=TAGS&tag=Валерий%20КОПМАН&taggroup=автор> (skatīts 29.08.2022.).

mēnesi tika iesniegtas atskaites par izlietoto finansējumu, kā arī katra mēneša kafējnīcas darbības plāni (LVA, 202 f., 10 apr., lieta nr. 6, 60–62; 97; 146, 195–198).

Tomēr sākotnējais plāns kafējnīcā atskaņot tikai džezu nerealizējās. Kā atceras Nidbaļskis, galvenais iemesls bija tā laika Rīgas džeza mūziķu ierobežotā kapacitāte (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.). No idejas par džeza koncertiem visas nedēļas garumā bijis jāatsakās teju uzreiz, jo džeza sastāvu, kuri būtu gatavi uzstāties, aprūcies jau pēc trim dienām. Līdz ar to džeza koncertiem un tiem sekojošajiem *jam session*¹⁰ tika atvēlētas trešdienas, bet pārējās dienās kafējnīcā notika daudz dažādu citu pasākumu. Trešdienu sastāvus sākumā organizēja Nidbaļskis, vēlāk kontrabasists Boriss Bannihs un citi. Savukārt *Allegro* valdes priekšsēdētājs bija V. Stešenko (B. Bannyh, *Vesti*, 25.01.2019.).

Jam session kafējnīcā Allegro, apm. 1972. g. No kreisās Vladimirs Boldirevs, Boriss Bannihs, Eduards Klovkis, Juris Mutulis. Foto autors nezināms.

Sākotnējā ideja par pilnvērtīgas džeza kafējnīcas – būtībā džeza kluba – darbību pilnā mērā nerealizējās lielā mērā arī kafējnīcas vadības atšķirīgo interešu dēļ – galvenais uzdevums bija pildīt plānu, nevis popularizēt džezu, kas bieži radīja konfliktus starp mūziķiem un kafējnīcas personālu. Arī iestādi kontrolējošās komjaunatnes komitejas atbildīgo darbinieku formālie uzstādījumi stipri atšķīrās no mūziķu vēlmēm, bieži radot konfliktsituācijas. Būtībā kafējnīcas vadība un kontrolējošās iestādes

10 Kaut arī PSRS angļu valodas lietojums publiskajā telpā bija ļoti ierobežots, festivāla *Vasaras ritmi* publicētajos materiālos (programmā un afišās) bieži tiek lietots apzīmējums “*jam session*” – gan angļu vārdā, gan transliterācijā. Tāpat festivāla iespieddarbos sastopami arī citi anglicismi. Acīmredzot džeza kluba specifiskais “pusoficiālais” statuss atļāva lielāku brīvību publikācijās, pretstatā stingrai cenzūrai pakļautos valsts filharmonijas un kultūras nama *Oktobris* iespieddarbus. T.s. džemesesijas (*jam session*) ir džeza mūziķu brīva kopīga muzicēšana, neatņemama un ļoti svarīga džeza festivālu norises sastāvdaļa.

nebija ieinteresētas patiesā džeza attīstībā, džezs kalpoja tikai par izkārtņi katras organizācijas interešu realizācijā. Šie apstākļi bija arī iemesls Nidbaļska aiziešanai no *Allegro* valdes 1972. gadā (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.). Tomēr kafejnīcā regulāri turpinājās trešdienu džeza koncerti un *jam session* līdz pat tās slēgšanai 1991. gadā.

Rīgas džeza kluba dibināšana un darbība

Pēc aiziešanas no *Allegro* valdes, Nidbaļskim un domubiedru grupai pakāpeniski radās doma par džeza kluba veidošanu, ar mērķi veidot patstāvīgu organizāciju - platformu džeza koncertu organizēšanai. Laiks pēc aiziešanas no *Allegro* (1972–1974) Nidbaļskim ir bijis “pārdomu laiks”, kurā tad arī pakāpeniski nobriedusi ideja par džeza kluba organizēšanas nepieciešamību (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.). Idejai tika meklēts atbalsts dažādās valsts institūcijās, kā arī presē. Būtisks atbalsts idejai bija liels džezu atbalstošu rakstu apkopojums, kas tika publicēts laikrakstā *Sovetskaâ moloděž'* 17.12.1972. gada 17. decembra numura centrālajā atvērumā (A. Ešpaj, *Sovetskaâ moloděž'*, 17.12.1972.; L. Nidbalskij, *Sovetskaâ moloděž'*, 17.12.1972.; V. Kopman, *Sovetskaâ moloděž'*, 17.12.1972.; V. Dmitriev, *Sovetskaâ moloděž'*, 17.12.1972.; V. Šul'c, *Sovetskaâ moloděž'*, 17.12.1972.; A. Konstantinov, *Sovetskaâ moloděž'*, 17.12.1972.), kuru kā ļoti nozīmīgu pavērsiena punktu kluba organizēšanā piemin vairāki tā laika aktīvie džeza kluba dalībnieki¹¹.

183

Paralēli *Allegro* darbībām apmēram 20. gadsimta 70. gadu sākumā neformāli izveidojās Džeza cienītāju klubs (*Klub lûbitelej džaza*). Tie bija galvenokārt džeza kolekcionāri un fani, kas sākumā pulcējās RVR¹² fabrikas klubā. Sākumā klubs atradās slēgtā teritorijā fabrikas iekšienē, kas jūtami apgrūtināja plašāka skaita interesentu dalību kluba pasākumos, tādēļ vairākus gadus vēlāk kluba pasākumi tika organizēti IeM darbinieku klubā¹³. Reizi gadā bija iespēja izmantot VEF Kultūras pils telpas plašāku pasākumu rīkošanai, un kluba dalībnieki sāka organizēt izglītojošus džezam veltītus pasākumus. Tās bija lekcijas par džezu, kam sekoja koncerts un dejas.

Šīs apvienības līderi bija pianists Aleksandrs Skrins (*Aleksandr Skrin*, 1940), skaņuplašu kolekcionārs Aleksandrs Šefers (*Aleksandr Šeffe*r, 1945), inženieris Sabirdžans Kurmajevs (*Sarbidžan Kurmaev*, 1942) un citi. Šo cilvēku galvenās intereses bija džeza skaņuplašu – mūzikas ierakstu apmaiņa un vairāk izzinošā darbībā par džezu, pētot un popularizējot šo mūzikas žanru (Skrins, intervija, 15.04.2022.). Apvienību mazāk interesēja praktiska darbība koncertu organizēšanā, ko savukārt par galveno mērķi uzskatīja Nidbaļskis un viņa domubiedri.

11 Atvērumā publicēts arī J. Jevtušenko dzejolis *Svâtye džaza* (tulk. *Džeza svētie* - atsauce uz uz spiričuelu *When the saints go marching in*).

12 Rīgas Vagonu Rūpnīca, Brīvības gatvē 201.

13 Tolaik F. Dzeržinska vārdā nosauktais Iekšlietu ministrijas darbinieku klubs (neoficiāli tika dēvēts par *Magadanu*. E. Veidenbauma (tagad Baznīcas) ielā 12a.

Džeza cienītāju kluba sezonas noslēguma foto. VEF kultūras pils, 1975. g. 1. jūnijs. No kreisās Gaļina Poltorak, Gabriela Bankoviča, Boriss Mohirs, Aleksandrs Skrins, nezināms, Aleksandrs Šefers, Klāra Kurmajeva, Arnolds Piesis, Sabirdžans Kurmajevs. Foto autors nezināms.

Tomēr beigās pēc plašām diskusijām abas grupas apvienojās, un 1975. gada 23. novembrī notika *Rīgas džeza kluba* dibināšanas koncerts. (Skrins, intervija 15.04.2022.). Šis datums tiek uzskatīts par oficiālo kluba dibināšanas dienu un ir redzams arī kluba nozīmītē, kuras dizainu veidoja mākslinieks Gunārs Bekmanis. Taču faktiskais lēmums par kluba dibināšanu tika pieņemts agrāk, Rīgas pilsētas komjaunatnes centrālās komitejas sēdē 1975. gada 12. novembrī, kurā apstiprināja kluba statūtus un valdi septiņu cilvēku sastāvā, kā arī piešķīra finansējumu kluba dibināšanas pasākumam (LVA, 202 f., 10 apr., lieta nr. 7, 206, 210–214). Par kluba priekšsēdētāju kļuva Nidbaļskis. Pirmajā kluba valdē darbojās: Leonīds Nidbaļskis, Ivars Vīgners, Vladimirs Stešenko, Aleksandrs Skrins, Valērijs Dmitrijevs, Jurijs Poļskijs, Gunta Puķe. Vēlāk kluba valdē piedalās arī kultūras nama *Oktobris* direktore Ilona Sparinska un viņas vietniece Irma Žumbure.

Kā redzams kluba atklāšanas koncerta afišā, koncerts noritēja Iekšlietu ministrijas darbinieku klubā E. Veidenbauma ielā 12a

Rīgas džeza kluba atklāšanas afiša, kurā redzama arī kluba logo – nozīme. 1975. g. 26. novembris.

(tautā saukts par *Magadanu*). Diemžēl nav saglabājušās ziņas par koncerta dalībniekiem un programmu, kaut arī dažu kluba dalībnieku atmiņās koncerts palicis kā grandiozs notikums klausītāju pārpildītā zālē. Kā minēts Daigas Mazvērsītes grāmatā, pasākuma oficiālajā atklāšanā runas teikuši LĻKJS Rīgas pilsētas komitejas pirmais sekretārs Imants Daudišs, kultūras ministrijas pārstāvis Alfrēds Cinovskis (1930-2018), pianists Ivars Mazurs (1929–2010), kā arī pārstāvji no Maskavas un Ļeņingradas džeza klubiem (Mazvērsīte, 2015:74). Pasākumam naudu tika piešķīrusi Rīgas pilsētas komjaunatnes CK, tai skaitā arī dalībnieku parādes braucienam (LVA, 202 f., 10 apr., lieta nr. 7, 183).

Kā būtisks faktors kluba darbības nodrošināšanā jāmin kultūras nama *Oktobris* iesaistīšanās, jo tā deva klubam oficiālu statusu, pastāvīgas telpas, kā arī iespējas veikt oficiālu finansiālo darbību. Tomēr iekšējās pretrunas un atšķirīgās intereses kluba dalībnieku starpā saglabājās, un 1978. gadā daļa kluba biedru nodibināja atsevišķu *Rīgas filofonistu klubu*, kas pamatā nodarbojās ar skaņuplašu kolekcionēšanu un maiņu. Šis klubs pastāvēja līdz apmēram 1980. gadu nogalei. Abu klubu darbība pieminēta arī apjomīgajā rakstu krājumā *Sovetskij džaz - problemy, sobytiâ, mastera*, V. Kopmana un V. Stešenko rakstā par Latvijas džeza (Medvedev 1987: 475).

1988. gadā, sākoties pārmaiņām PSRS, sabiedriskā organizācija *Rīgas džeza klubs* kļuva par komercfirmu *Riga Jazz Center*. Statusa maiņa ļāva iegūt ne tikai saimniecisko neatkarību, bet arī iespējas uzņemt sakarus ar ārzemju mūziķiem un organizācijām. Tika meklēti kontakti un sadarbības iespējas ar džeza mūziķiem un festivālu organizatoriem ārvalstīs, kā rezultātā radās iespējas aicināt festivālā *Vasaras ritmi* piedalīties ārzemju džeza mūziķus un Latvijas mūziķiem pavērās ceļš uzstāties festivālos citur pasaulē. Ciešāka sadarbība notika ar Somiju, Vāciju, Zviedriju un Poliju, kā arī ASV. Kā nozīmīgākie kluba organizētie latviešu džeza mūziķu koncerti ārzemēs jāmin saksofonista Raimonda Raubiško (1939–2000) sastāva koncerti Pori džeza festivālā Somijā 1987. gadā, kā arī dalība *Lionel Hampton International Jazz festival* ASV, 1991. gadā, kurā uzstājās R. Raubiško *Jazztet* un blūza grupa *Dr.Blues* ģitārista Igora Novikova (1960) vadībā.

Festivāla *Vasaras ritmi* izveidošanās, attīstības posmi, organizatoriskā struktūra

Uzreiz pēc džeza kluba oficiālās dibināšanas sākās aktīvs darbs – tika organizēti pasākumi, galvenokārt lekcijas un džeza mūzikas koncerti. Ir saglabāties džeza kluba tematiskais plāns 1976. gada pirmajam kvartālam, kur redzams, ka katru mēnesi notikušas vairākas džeza mūziķiem veltītas lekcijas un pārrunas, kā arī džeza koncerti, kas noritēja gan kafejnīcā *Allegro*, gan kultūras namā *Oktobris* (Privātarhīvi, Festivāla *Vasaras ritmi* programmas, bukleti, afišas, fotomateriāli).

Gadu vēlāk, 1977./78. gada sezonā klubs arī veiksmīgi sadarbojās ar Latvijas PSR Valsts filharmoniju, palīdzot izveidot džeza vēsturei veltītu abonementu *Džeza panorāma*, kura ietvaros notika septiņas pazīstamā Ļeņingradas džeza eksperta Vladimira Feijertāga

(Vladimir Fejertag, 1931) koncertlekcijas. Taču Leonīda Nidbaļska galvenā iecere bija organizēt regulāru džezas festivālu. Pirmais festivāls tika noorganizēts jau 1976. gada jūnijā, un kopumā notika 19 festivāli (no 1976. līdz 1994. gadam).

Pirmā džezas festivāla *Vasaras ritmi* afiša. 1976.g. 26., 27. jūnijs.

Šāda līmeņa pasākuma organizēšana bija ļoti komplicēta, it īpaši tā laika PSRS realitātē. Problēma bija ne tikai finansējums un ļoti apjomīgais organizatoriskais darbs. Vēl bija jācīnās ar dažāda līmeņa birokrātiskiem un ideoloģiskiem šķēršļiem. Festivālu faktiski organizēja neliela džezas entuziastu-interesentu grupa ar samērā nosacītu oficiālās organizācijas statusu. Formāli džezas kluba dibinātājs bija Rīgas komjaunatnes komiteja un tā mītnes vieta bija celtnieku arodbiedrības kultūras nams *Oktobris*. Taču oficiāli *Rīgas džezas klubs* nebija k/n *Oktobris* struktūrvienība, un tam nebija pastāvīga valsts finansējuma. Faktiski kultūras nams *Oktobris* nodrošināja tikai telpas pasākumiem, kā arī deva klubam kā organizācijai zināmu oficiālu juridisku statusu. Taču piesaiste organizācijai, kas varēja veikt finansiālu darbību un jau minētais statuss ļāva klubam legāli realizēt

savas ieceres, veikt finansiālas darbības un veikt pasākumu organizatorisko darbu. Bija nepieciešamas ne tikai izcilas organizatoriskās prasmes, veiklība un atjautība, bet visvairāk – sakari dažādās lemjošajās instancēs, bez kādām toreizējā LPSR politiskajā un ekonomiskajā realitātē neko nebija iespējams noorganizēt.

Iespējams, tieši pastāvīga finansējuma trūkums bija par iemeslu tam, ka *Vasaras ritmi* līdz pat 1987. gadam oficiāli nesaucās par festivālu (respektīvi, neļāva lietot vārdu “festivāls”, pasākums tika saukts par “džezas mūzikas dienām”). Pats Nidbaļskis gan uzskata, ka iemesls bijis vairāk politisks¹⁴.

Festivāla organizatoru “neskaidrais” oficiālais statuss diemžēl ir arī iemesls, kādēļ arhīvos praktiski nav atrodama informācija par festivāla norisēm. Būtībā tas bija vienas interesentu grupas organizēts pasākums, kas oficiāli “neskaitījās” ne kultūras nams *Oktobris*, ne komjaunatnes komitejas un arī ne Latvijas PSR Valsts filharmonijas oficiālajā pārziņā. Līdz ar to šīs organizācijas neuzskaitīja un nesaglabāja informāciju par festivāla norisēm – koncertiem un pasākumiem, kaut arī labprāt sadarbojās tā norisē. Šī sadarbība bija visnotaļ izdevīga iesaistītajām organizācijām, jo tās varēja festivāla aktivitātes

14 Intervijā Nidbaļskis atsaucās uz politiskajiem notikumiem Čehoslovākijā 1968. gadā, t.s. *Prāgas pavasari*, kurš esot aizsācies tieši interešu klubos. Tas esot bijis par ieganstu, kādēļ oficiālās iestādes neesot gribējušas izmantot vārdus “klubs” un “festivāls” (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.).

veiksmīgi iekļaut savos gada plānos un atskaitēs. Savukārt vairāku organizāciju iesaiste pasākumu norisē atbildīgajām institūcijām ļāva neuzkrītoši, bet ļoti labi kontrolēt un uzraudzīt džeza kluba darbību. Domājams, ka savā ziņā šie aspekti spēlēja pozitīvu lomu festivāla pastāvēšanai un veiksmīgai norisei tik ilgu gadu garumā.

Šobrīd atrodamie un pieejamie materiāli par festivāla norisēm ir galvenokārt pašu organizatoru saglabātie materiāli – festivālu programmas un iespiestie bukleti, afišas un koncertos uzņemtās fotogrāfijas, kā arī audio un video ieraksti (galvenokārt ļoti fragmentāri no 80. gadu nogales festivāliem). Diemžēl nav saglabājušās visu festivālu programmas, tādēļpilnīga visu festivālu norišu rekonstrukcija nav iespējama. Nav atrasta arī džeza kluba darbības uzskaitē, līdz ar to galvenie avoti ir bijušo dalībnieku atmiņas un pieejamie saglabātie materiāli (Privātarhīvi, Festivāla *Vasaras ritmi* programmas, bukleti, afišas, fotomateriāli).

Festivāla attīstību iespējams nosacīti iedalīt vairākos attīstības posmos:

1. **1976–1980 – darbības sākums un organizatorisko norišu pilnveidošanās.** Šajā laikā festivāls rodas un sāk nostabilizēties kā regulārs džeza mūzikas notikums Latvijā. Pēc Nidbaļska domām, šis laiks ir bijis viens no auglīgākajiem festivāla norišu vēsturē, kam sekojis zināms darbības atslābums 80. gadu sākumā.
2. **1981–1986 – festivāla tālāka attīstība un paplašināšanās.** 80. gadu sākumā, pēc Nidbaļska domām, bija vērojams zināms festivāla aktivitāšu atslābums, ko viņš saista ar rokmūzikas popularitātes pieaugumu Latvijā (rokmūzikas festivāli Rīgas Sporta manēžā u.c.) un intereses par džeza mazināšanos. Taču ap 1985. gadu sākas jauns festivāla darbības kāpums. Šā posmā beigās notiek 10. jubilejas festivāls.
3. **1987–1992 – oficiāla džeza festivāla statusa iegūšana un vislielākais uzplaukums.** 1987. gadā *Vasaras ritmi* beidzot oficiāli iegūst statusu “džeza festivāls”. Šajā laikā notiek visplašākās festivāla norises, kuru lielākais apjoms tiek sasniegts 1987. un 1988. gadā, piedalās arī ārvalstu mūziķi. Līdz ar Latvijas neatkarības atgūšanu 1991. gadā festivāls turpina attīstīties
4. **1993–1994 – festivāla norišu pakāpeniska samazināšanās un darbības izbeigšanās.** Līdz ar Latvijas neatkarības atgūšanu pieaug ārzemju mūziķu īpatsvars festivāla programmā, taču tā organizēšanu iespaido politiskās sistēmas maiņa, kā arī grūtais ekonomiskais stāvoklis Latvijā 90. gadu sākumā. Zūd iepriekšējo gadu finansiālā atbalsta gūšanas iespējas, un jaunā ekonomiskā un politiskā realitāte jūtami iespaido festivāla organizēšanas iespējas. Festivāls beidz pastāvēt 1994. gadā.

Visbiežāk koncerti noritēja Dzintaru koncertzālē, Latvijas PSR Valsts filharmonijas lielajā zālē, vēlākos gados arī VEF Kultūras pili, kā arī kultūras namā *Oktobris* un Dzelzceļnieku kultūras namā. Neiztrūkstoša festivāla sastāvdaļa bija kopmuzicēšana jeb *jam session* kafejnīcā *Allegro*, taču viena no pazīstamākajām un gaidītākajām festivāla norisēm bija tradicionālais festivāla dalībnieku brauciens ar kuģīti pa Daugavu.

Jam session uz džeza kuģīša. Aleksandrs Bannihs (trompete), Ivars Vīgners (klavieres). 80 gadu vidus.

Kā atceras Nidbaļskis, iecere veidot šādu pasākumu viņam radusies pēc džeza dienu apmeklējuma Ļeņingradā, kur braucienu pa Ņevas kanāliem ar kuģīti un diksilenda orķestri bija noorganizējis Ļeņingradas džeza organizācijas vadītājs Natans Leitess (*Natan Lejtes*, 1937–2013) (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.). Katra festivāla noslēgumā notika festivāla noslēguma *jam session*, kas parasti noritēja kultūras namā *Oktobris*. 1987. un 1988. gadā notika arī diksilendu parāde Vecrīgā.

Viena no festivāla “firmas zīmēm” bija arī tā ilggadējais vadītājs, legendārais džeza eksperts un organizators Vladimirs Feijertāgs (*Vladimir Fejertag*, 1931) no Ļeņingradas, viens no pazīstamākajiem džeza speciālistiem PSRS. Vairākos festivālos kā konferansjē piedalījās arī pazīstamais Maskavas muzikologs un džeza speciālists, džeza grāmatu autors Aleksejs Bataševs (*Aleksej Batašev*, 1934–2021) un citi.

Festivāla organizācijas galveno darbu veica džeza kluba dalībnieku-entuziastu grupa, kuras vadībā bija pats Nidbaļskis kopā ar savu tuvāko palīgu, izcilu organizatori Gaļinu Poltoraku (*Galina Poltorak*). Kā atceras kluba dalībnieks Boriss Mohirs (*Boris Mohir*, 1944), organizatoru grupā bija apmēram 20 cilvēki, kas katrs atbildējis par kādu svarīgu festivāla organizācijas aspektu. Mohirs, piemēram, atbildēja par aparatūras un apskaņošanas jautājumiem un koncertu ierakstiem, jo bija profesionāls skaņu inženieris ar pieredzi un pieeju apskaņošanas aparatūrai (kas tolaik bija ļoti liela problēma) (Mohirs, intervija 18.03.2022.). Vēl viens ilggadējs festivāla organizācijas komitejas dalībnieks bija inženieris, džeza entuziasts un ļoti erudīts džeza pazinējs Sabirdžans Kurmajevs, kura rakstītie teksti atrodami daudzos festivāla bukletos un programmās

(Kurmajevs, intervija, 25.03.2022.). Festivāla orgkomitejā darbojās arī Igors Fokins (dzīves dati nav zināmi), Gunārs Priede (dzīves dati nav zināmi) – ilggadēji kluba biedri un patiesi džeza entuziasti, kā arī daudzi citi. Preses atbalstu palīdzēja veidot žurnālisti Valērijs Kopmans (*Sovetskaâ molodëž'*) un Aivars Baumanis (1937–2019) (*Padomju Jaunatne, Literatūra un Māksla*).

Izšķiroši svarīgs bija oficiālo iestāžu atbalsts. To savukārt palīdzēja veidot festivāla atbalsītāji oficiālajās struktūrās – jau minētie Vladimirs Stešenko (Rīgas pils. komjaunatnes komitejas CK loceklis), Imants Daudišs (Rīgas pils. komjaunatnes komitejas CK pirmais sekretārs), kultūras nama *Oktobris* direktora vietniece Irma Žumbure un daudzi citi. Nereti šāds atbalsts bija atkarīgs no lēmumu pieņēmēju subjektīvas attieksmes pret džeza mūziku. Vairāki notikumu dalībnieki atceras, piemēram, būtisko Daudiša atbalstu festivāla organizēšanā. Tādā veidā, veiksmīgi izmantojot personisko sakaru “tīklojumu”, *Rīgas džeza kluba* dalībnieki spēja veiksmīgi noorganizēt festivāla norises gandrīz 20 gadu garumā.

Festivāla dalībnieki

Festivāla dalībnieku atlasī visbiežāk veica Leonīds Nidbaļskis. Šo faktu intervijās apliecinājis gan viņš pats, gan vairums *Rīgas džeza kluba* biedru. Pateicoties regulārajiem komandējumiem uz dažādām PSRS pilsētām, Nidbaļskim izveidojās plašs pastāvīgu kontaktu loks, kas ļāva efektīvi un tieši uzrunāt džeza mūziķus un sastāvus dalībai festivālā. Kā liecina kultūras nama *Oktobris* personāla dokumenti, Nidbaļskis 1980. gados tika oficiāli sūtīts komandējumos uz Ļeņingradas un Maskavas džeza festivāliem, ar mērķi veidot kontaktus (LVA, 355.f., 3.apr., 125 lieta, 84–85). Ļoti bieži tā bija divpusēja sadarbība – koncertiem *Vasaras Ritmos* sekoja Latvijas džeza mūziķu atbildes koncerti attiecīgajā festivālā, kas ne tikai ļāva paplašināt festivāla dalībnieku ģeogrāfiju, bet arī deva lielu ieguldījumu Latvijas džeza mūziķu atpazīstamībā bijušajā PSRS.

Protams, ka daudz ko noteica arī organizatoru subjektīvā gaume. To intervijā atzīst arī Nidbaļskis (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.), taču bieži mūziķu sastāvus festivālam ieteica arī citi kluba biedri, kam bija kontakti ar mūziķiem citās PSRS pilsētās, kā piemēram, Kurmajevs (Kurmajevs, intervija 25.03.2022.). Latvija (līdzīgi arī Igaunija un Lietuva) toreizējā Padomju Savienības kontekstā tika uztverta kā īpaša, “rietumnieciskāka” un daudzējādā ziņā attīstītāka vieta, tādēļ uzstāties džeza festivālā Rīgā bija ļoti prestiži.

Analizējot festivāla norises pa gadiem, var savā ziņā rekonstruēt pakāpenisku festivāla dalībnieku ģeogrāfijas attīstību¹⁵. Ja pirmajā festivālā, neskaitot Latvijas mūziķus, piedalās tikai sastāvi no Maskavas un Kaļiņingradas – Igora Briļa (*Igor' Bril',* 1944) ansamblis un ansamblis *Arsenal*), tad jau gadu vēlāk parādās pēc tam ilggadējie festivāla dalībnieki no Lietuvas – leģendārais Ganeļina-Tarasova-Čekasina trio (*Vâčeslav*

15 Šajā raksta sadaļā izklāstītā informācija (fakti) balstās uz Bibliogrāfijā norādītajā avotā – privātarhīvi, festivāla *Vasaras ritmi* programmas, bukleti, afišas, fotomateriāli – atrodamajām ziņām. Detalizētāku informāciju par festivāla norisi dažādos gados skatīt raksta pielikumā.

Ganelin, 1944, Vladimir Tarasov, 1947, Vladimir Čekasin, 1947), kā arī ne mazāk leģendārā Ļeņingradas džeza grupa Dāvida Gološčokina (*David Gološčokin*, 1944) vadībā.

PSRS pārstāvju ģeogrāfija bija visai plaša, turklāt var konstatēt vairākus sastāvus, kas regulāri piedalījās festivālā daudzu gadu garumā. Pirmkārt, tie ir Lietuvas džeza mūziķi (jau minētais Ganeļina-Tarasova-Čekasina trio), savukārt Igauniju regulāri pārstāvēja saksofonists Lembits Sārsalu (*Lembit Saarsalu*, 1948), kurš bieži uzstājās duetā ar ilggadīgo partneri – pianistu Leonīdu Vinckēviču (*Leonid Vinckēvič*, 1949) no Kurskas. Krievijas džeza mūziķu pārstāvji pamatā nāca no Maskavas – Igors Briļs, Leonīds Čižiks (*Leonid Čižik*, 1947), Nikolajs Levinovskis (*Nikolaj Levinovskij*, 1944), toreizējās Ļeņingradas (mūsdienās Sanktpēterburga) – Dāvids Gološčokins, Anatolijs Vapirovs (*Anatolij Vapirov*, 1947), Vjačeslavs Gaivoronskis (*Vjačeslav Gajvoronskij*, 1947), Kaļiņingradas – ansamblis *Arsenal*, kā arī Novosibirskas – Igors Dmitrijevs (*Igor' Dmitriev*, 1949), Igors Uvarovs (*Igor' Uvarov*, 1949). Regulāri festivālā piedalījās arī mūziķi no Odesas un Doņeckas, ar kuru Rīgas džeza klubam bija īpaši kontakti. Ilggadēja festivāla dalībiece bija ievērojamā armēņu džeza vokāliste Tatevika Oganesjana (*Tatevik Oganesjan*, 1955).

1985. gadā festivālā sensāciju radīja bērnu diksilends no Irkutskas *Septiņi Simeoni* (*Sem' Simeonov*), kuri pat tika iemūžināti kinorežisora Herca Franka dokumentālajā filmā (*Reiz dzīvoja septiņi Simeoni*, 1989). Diemžēl gadu vēlāk šis sastāvs traģiski gāja bojā, mēģinot nolaupīt lidmašīnu un bēgt no Padomju Savienības (A. Sal'kova, *Gazeta.ru*, 08.08.2018.).

Pakāpeniski paplašinot dalībnieku ģeogrāfiju, festivāls vienlaicīgi veidoja savu unikālu, tikai *Vasaras ritmiem* raksturīgu skanējumu, kurā ļoti liela vieta bija piešķirta dažādiem eksperimentālajiem sastāviem, arī frīdžezam, kas nebūt nebija ikdiens toreizējā PSRS¹⁶. Vienlaicīgi festivālā katrreiz pienācīgi plaši tika pārstāvēti Latvijas džeza labākie spēki – LR bigbends, saksofonists Raimonds Raubiško, trompetists Gunārs Rozenbergs, saksofonists un klarnetists Egils Straume (1951) un daudzi citi, stiprinot Latvijas džeza mūziķu prestižu tolaik kopējā PSRS džeza kontekstā.

Runājot par ārvalstu mūziķiem, iezīmīgs ir 1983. gads, kad festivālā pirmo reizi uzstājas ASV mūziķi – Rietumvirdžīnijas universitātes studentu bigbends (*West Virginia university bigband*) un slavenais ROVA saksofonu kvartets (*ROVA saxophone quartet*), kas atskaņoja avangarda džežu. Tā kā ASV mūziķiem tolaik bija politiski ierobežojumi uzstāties okupētajās Baltijas valstīs¹⁷, ASV mūziķu koncerts notiek ārpus oficiālās festivāla programmas. Tomēr tas kļūst par festivāla galveno notikumu. ROVA tūre ir pirmā ASV džeza sastāva (kombo) tūre PSRS¹⁸.

16 Frīdžezs (angl. *free jazz* – brīvais džezs) – džeza stils, radies 20. gs. 50. gadu vidū ASV. Tam raksturīga spontāna, brīva improvizācija (gan individuāla, gan kolektīva), apzināti ignorējot tēmas harmoniju, ritmu un formu, atskaņojuma centrā izvirzot mūziķu emocijas (Schwartz 2018). Izteikti frīdžeza un avangarda džeza pārstāvji bija ilggadējie festivāla dalībnieki no Lietuvas – Ganeļina-Čekasina-Tarasova trio, Egila Straumes sastāvi, A. Sīlklopers (Maskava) un daudzi citi.

17 Tā kā ASV nebija oficiāli atzinušas Baltijas valstu pievienošanu PSRS un uzskatīja tās par okupētu teritoriju, ASV mūziķiem bija aizliegts koncertēt to teritorijā. Šo aizliegumu centās apiet dažādos veidos, tai skaitā noformējot mūziķus kā tūristus u. tml. Piemēram, Čārlzs Loids oficiāli nedrīkstēja koncertēt Tallinas džeza festivālā 1968. gadā, un Igaunijā ASV mūziķu oficiālais statuss bija tūristi (Reimann 2022:66).

18 ROVA koncerts Rīgā aprakstīts Alfrēda Stinkuļa atmiņu grāmatā *Mati sarkanā vējā*. A. Stinkulis apmeklēja minēto koncertu (Stinkulis 2020: 282).

Otrs nozīmīgākais ASV sastāvs, kurš uzstājies *Vasaras ritmos*, bija amerikāņu studentu bigbends *Synthesis* (viens no labākajiem tolaik) no Braiama Janga Universitātes Jūtas štatā (*Brigham Young university, Utah, USA*), kas koncertēja 1990. gada festivālā. Šis koncerts kļuva par nozīmīgu pagrieziena punktu arī džeza kluba darbībā, jo pavēra ceļu kontaktiem ASV (Nidbaļskis, intervija, 28.01.2022.).

Plašāka ārvalstu džeza sastāvu klātbūtne festivāla programmās sāk parādīties, sākot ar 1988. gadu, un, pakāpeniski pieaugot, lielāko apjomu sasniedz 1990. gada festivālā. Festivālā ir piedalījušies džeza mūziķi no Polijas, Vācijas, Zviedrijas, Nīderlandes, Somijas, Austrijas, Šveices un pat Japānas. Turklāt tika veidoti arī savstarpēji sadarbības projekti speciāli festivālam, kā piemēram, 1989. gadā kopīgi koncertēja Raimonda Raubiško kvintets un holandiešu ģitārists Makss Tivisls (*Max Teawhistle, 1929-2014*). Kā atceras pianists Madars Kalniņš (1964), kopīgas koncertprogrammas sagatavošana bijusi festivāla orgkomitejas organizēta speciāli festivāla koncertam (Kalniņš, intervija, 10.05.2022.). Savukārt par pēdējiem festivāliem (1993, 1994), diemžēl nav saglabājusies informācija par mūziķiem un koncertu norisi. Šī raksta autors pats ir piedalījies pēdējā festivālā, Jura Mutuļa diksilenda sastāvā.

Lai sniegtu detalizētāku pārskatu par festivālu, raksta pielikumā ir izklāstīta pētījuma izstrādes gaitā apkopotā informācija par *Vasaras ritmu* norisi no 1976. līdz 1994. gadam.

Rīgas džeza kluba darbības un festivāla *Vasaras ritmi* ietekme uz Latvijas džeza attīstību

- Rezumējot iepriekšminēto, jāsecina, ka *Rīgas džeza kluba* darbība un festivāla *Vasaras ritmi* norises ir bijuši nozīmīgākie faktori, kas spēcīgi ietekmējuši Latvijas džeza dzīvi 20. gadsimta 70. un 80. gados:
- *Rīgas džeza klubs* faktiski organizēja nozīmīgākās Latvijas džeza norises gandrīz 20 gadu garumā;
- pateicoties kluba aktivitātēm, džeza sāk regulāri skanēt Latvijas lielākajās koncertzālēs (Latvijas PSR Valsts filharmonija, Dzintaru koncertzāle, VEF Kultūras pils u.c.);
- ar kluba līdzdalību tika organizēti regulāri lekciju cikli, veltīti džeza, kā arī abonementu koncertsērijas Latvijas PSR Valsts filharmonijā. Šī darbība deva būtisku ieguldījumu džeza kā mūzikas žanra popularizēšanā un tā statusa nostiprināšanā vietējā mūzikas dzīvē;
- kluba biedri guva iespēju iegūt džeza ierakstus un mainīties ar tiem, kā arī iegūt un izplatīt informāciju par džeza, to popularizējot sabiedrībā;
- Latvijas džeza mūziķiem bija pieejamas mēģinājumu telpas, kā arī skatuve regulāriem koncertiem un *jam session*;

- džeza kluba organizētie braucieni un apmaiņa stimulēja jaunu džeza sastāvu rašanos (2R+2B, diksilends RETRO, *Vocal jazz group*, grupa *Ekspresija*, *Rīgas diksilends*, trio *Diskomforts* u.c.);
- festivāla *Vasaras ritmi* norisēm bija nozīmīga loma Latvijas džeza mūziķu popularitātes un atpazīstamības veidošanā PSRS un vēlāk arī ārvalstīs;
- festivāls *Vasaras ritmi* kļuva par zīmolu visā bijušajā PSRS, iekļaujoties PSRS džeza festivālu saimē ar savdabīgu un stabilu vietu;
- pateicoties festivālam *Vasaras ritmi*, Latvijā bija dzirdama tolaik kvalitatīvākā pieejamā džeza mūzika, kas spēcīgi iespaidoja Latvijas džeza mūzikas attīstību un deva radošu impulsu mūziķu jaunradei;
- festivāls *Vasaras ritmi* kļuva par regulāru skatuvi vietējām Latvijas džeza grupām, veicinot to darbību un profesionālismu;
- pateicoties džeza kluba un festivāla darbībai, kļuva iespējami pirmie latviešu džeza mūziķu mēģinājumi iziet starptautiskā aprītē.

Rīgas džeza kluba aktivitātes bija cieši saistītas ar laikrakstiem – galvenokārt *Sovetskaâ moloděž'* (Valērijs Kopmans, Vladimirs Stešenko) un *Padomju Jaunatne* (Aivars Baumanis), kuros regulāri tika publicētas festivāla koncertu recenzijas. *Sovetskaâ moloděž'* žurnālists Kopmans vairāku gadu garumā arī organizēja džeza kritiķu aptauju par labākajiem PSRS džeza mūziķiem, kuros Latvijas džeza mūziķi tradicionāli ieguva augstu novērtējumu. Visas šīs aktivitātes bija cieši saistītas ar Rīgas džeza klubu, kurš būtībā bija kļuvis par galveno Latvijas džeza cienītāju, interesentu un mūziķu centru.

Analizējot cilvēku grupu, kas bija cieši saistīta ar džeza klubu un aktīvi tajā darbojās, jāsecina, ka tie galvenokārt bija t. s. tehniskās inteligences pārstāvji (inženieri, projektētāji utt.) pamatā no krievvalodīgās sabiedrības daļas. Grupas iekšienē intereses nebūt nebija viendabīgas – bija kluba biedru daļa, daļēji arī kluba vadība, kas galvenokārt organizēja pasākumus (koncertus) un festivālu (nosacīti dēvējami par “koncertu organizatoriem”). Savukārt citas biedru daļas intereses bija vairāk tendētas uz ierakstu kolekcionešanu un intelektuālāku, analītiskāku pieeju džeza mūzikai (nosacīti dēvējami par “ierakstu kolekcioniāriem”). Šī grupa vairāk nodarbojās ar lekciju un priekšlasījumu organizēšanu. Bez tam klubā darbojās arī paši džeza mūziķi, tai skaitā arī amatieri, kas skaitliski bija nozīmīga kluba biedru daļa.

Tomēr visas šīs daudzpusīgās intereses klubā veiksmīgi sadzīvoja un savstarpēji sadarbojās. Minētajai kopienai džezs bija savdabīgs protests pret pastāvošo padomju realitāti. Džezs to saistīja kā intelektuāla mūzika ar savu specifisko valodu, kas ietver dažādu atšķirīgu, līdzsvarā esošu elementu apvienojumu (atšķirīgas mūziķu personības un spēles paņēmieni, mūzikas daudzpusība un mainība, improvizācija utt.). Džezs galvenokārt ir instrumentāla mūzika, kas to padarīja par šķietami mazāk politisku, tomēr patiesībā tai ir raksturīgs tiešums un patiesīgums. Savā dziļākajā būtībā džezs ir brīvība, un acīmredzot tieši šis aspekts to padarīja tik pievilcīgu tā laika kontekstā.

Būdami labi organizatori, kluba dalībnieki prasmīgi izmantoja sakarus valsts un partijas struktūrās savu mērķu realizēšanai, panākot nozīmīgu rezultātu daudzu gadu garumā. Rezultātā ieguvēji faktiski bija visi – gan mūziķi un džeza cienītāji, gan valsts organizācijas, taču vislielākais nopelns bija džeza kā mūzikas žanra nostiprināšanās un oficiāla statusa veidošanās.

Pēc PSRS sabrukšanas un Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas 1991. gadā izzuda ilggadīgie atbalsta mehānismi, un līdz ar ekonomiskās un politiskās sistēmas maiņu festivāls vairs nevarēja pastāvēt iepriekšējā veidā. Savā ziņā zuda arī iepriekšminētā motivācija džeza kluba pastāvēšanai – līdz ar politiskās sistēmas maiņu vairs nebija pamata “iekšējam protestam”, džezs bija kļuvis par vienkārši vēl vienu līdzvērtīgu jomu kopējā mūzikas piedāvājumā. Savukārt jaunajā ekonomiskajā situācijā bija pavisam citi darbības noteikumi, kas prasīja jaunu, atšķirīgu darbības veidu un stratēģiju festivāla organizēšanā. Taču kluba darbība un festivāla ilggadīgā, veiksmīgā pastāvēšana bija nozīmīgs precedents, kas spēcīgi stimulēja un iedvesmoja nākamo Latvijas džeza festivālu rašanos (*Saulkrasti jazz, Rīgas Ritmi*) (Gžibovskis, intervija, 12.05.2022.)¹⁹.

Vasaras ritmi un kādreizējais *Rīgas džeza klubs* ir spēlējuši ārkārtīgi nozīmīgu lomu Latvijas džeza attīstībā gandrīz 20 gadu garumā. To darbība, šobrīd nepelnīti gandrīz pilnībā piemirsta (publiskā pieejamībā nav atrodamā tikpat kā nekāda informācija par abiem), ir nākotnes pētījumu uzdevums, jo abi ir spēcīgi ietekmējuši un veicinājuši Latvijas džeza attīstību līdz pat valsts neatkarības atgūšanai. Turpmākie uzdevumi ir trūkstošās informācijas par festivālu norisi vākšana, festivāla darbības analīze un pētniecība bijušas PSRS džeza attīstības un arī starptautiskā kontekstā, kā arī Latvijas džeza mūziķu darbības dziļāka analīze šajā laika periodā kontekstā ar *Rīgas džeza kluba* darbību un festivālu.

¹⁹ Cits izteiksmīgs piemērs *Vasaras ritmu* iespaidam uz tālāko džeza attīstību Latvijā ir nepārprotamā atsauce festivāla *Rīgas Ritmi* nosaukumā.

PIELIKUMS

Festivāls *Vasaras ritmi* 1976–1994. Hronoloģija un fakti

Tālāk izklāstīta pieejamā, apkopotā informācija par katra festivāla norisēm. Kā jau minēts iepriekš, visu festivālu programmas diemžēl nav saglabājušās, tādēļ informācija par dažu gadu festivāla norisēm ir fragmentāra. Jāatceras, ka nereti festivāla koncertu gaitā notika dažādas izmaiņas. Reizēm pat spontāni uz skatuves koncerta laikā izveidojās jauni sastāvi, līdz ar to festivāla koncertu patieso norisi šodien ir neiespējami noskaidrot.

Pieejamās festivālu programmas iegūtas galvenokārt no kluba biedriem un festivāla organizatoriem Leonīda Nidbaļska, Gaļinas Poltorakas, Borisa Mohira, Sabirdžana Kurmajeva, kā arī fotogrāfa Sergeja Budanova, kurš ilggadīgi fiksēja visas festivāla norises²⁰. Pieejamais avots atzīmēts katras sadaļas beigās. Mūziķu vārdi minēti gadījumos, kad to bija iespējams noskaidrot un tādā rakstībā, kādā atrodami festivālu materiālos.

Vasaras ritmi – 1 (1976)

26.–28. jūnijs, 1976. g. Rīgas Sporta manēža

Koncertus vada Vladimirs Feijertāgs (Ļeņingrada) un Aleksejs Bataševs (Maskava).

Šis ir pats pirmais festivāls, kurš notiek Rīgas sporta manēžā trīs dienas. Dalībnieki pamatā Latvijas un Maskavas džeza mūziķi.

Festivāla norise

26. jūnija koncerts

1. *Rīgas Diksilends*.

Dalībnieki: Aleksandrs Bannihs (*Aleksandr Bannyh*, trompete), Eduards Kloviskis (*Èduard Kloviskij*, trombons), Vladimirs Vainers (*Vladimir Vajner*, klarnete), Leonīds Maruhno (*Leonid Maruhno*, klaviers), Boriss Kogans (*Boris Kogan*, bass), Ilja Cinmans (*Il'â Cinman*, sitaminstrumenti).

2. Latvijas Radio un TV vieglās un estrādes mūzikas orķestris Aļņa Zaķa vadībā.

Solisti: Gunārs Rozenbergs (trompete), Egils Straume (saksofons), Raimonds Raubiško (saksofons), Uldis Stabulnieks (klaviers), Jānis Zirnis (saksofons), Harijs Kiops (ģitāra), Zigurds Rezevskis (sitaminstrumenti).

3. Igora Briļa vadītais ansamblis, Maskavas eksperimentālā džeza studija.

Dalībnieki: Igors Briļš (*Igor' Bril'*, klaviers), Nikolajs Bathins (*Nikolaj Bahtin*, trompete), Aleksandrs Oseičuks (*Aleksandr Osejčuk*, altsaksofons), Aleksejs Nabatovs (*Aleksej Nabatov*, tenora saksofons), Jurijs Andrejevs (*Ūrij Andreev*, bass), Grigorijs Zaičevs (*Grigorij Zajcev*, sitaminstrumenti).

4. Ansamblis *Džez-opus* (celtn. k/n *Oktobris*). Dalībnieki: Veso [Vesarions] Bakradze (ģitāra), V. Leškevičs (basģitāra), Valērijs Ivanovs (sitaminstrumenti), Vladimirs Vainers (altsaksofons, soprānsaksofons).

²⁰ Izklāstītā informācija (fakti) balstās uz Bibliogrāfijā norādītajā avotā – Privātarhīvi, festivāla *Vasaras ritmi* programmas, bukleti, afišas, fotomateriāli – atrodamajām ziņām.

27. jūnija koncerts

1. Nikolajs Gromins (*Nikolaj Gromin*) un Vadims Sakuns (*Vadim Sakun*) (Maskava).

2. Džezroka ansamblis *Arsenal* Alekseja Kozlova vadībā (Kaļiņingrada).

Dalībnieki: Aleksejs Kozlovs (*Aleksej Kozlov*, saksofons), Igors Sauļskis (*Igor' Saul'skij*, klavieres), Vitālijs Rozenbergs (*Vitalij Rozenberg*, ģitāra), Aleksandrs Bogdanovskis (*Aleksandr Bogdanovskij*, basģitāra), Sergejs Hodņevs (*Sergej Hodnev*, sitaminstrumenti), Vasilij Izjumčenko (*Vasilij Izūmčenko*, perkusijas, sitaminstrumenti), Anatolijs Sizonovs (*Anatolij Sizonov*, trompete), Jevgēņijs Pans (*Evoženij Pan*, trompete), Valērijs Taušans (*Valerij Taušan*, trombons), Aleksandrs Gorobecs (*Aleksandr Gorobec*, trombons). Tamāra Kvirkvelija (*Tamara Kvirkvelia*, vokāls), Mehrads Badi (*Mehrad Badi*, vokāls).

Informācijas avots: festivāla koncertu afiša un festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 2 (1977)

25.–26. jūnijs, 1977. g., Dzintaru koncertzāle.

Otrajā festivālā parādās mūziķi no Lietuvas, kas būs neiztrūkstoši dalībnieki gandrīz visus turpmākos festivālus, kā arī Ļeņingradas džeza pārstāvji.

Festivāla norise

25. jūnija koncerts

1. Mūsdienu kamerdžeza ansamblis Vjačeslava Ganeļina (*Vjačeslav Ganelin*) vadībā (Viļņa).

2. Instrumentālais ansamblis Dāvida Gološčokina (*David Gološčokin*) vadībā (Ļeņingrada).

3. Solistu ansamblis (Latvijas Radio estrādes orķestris) Egila Straumes vadībā (Rīga).

26. jūnija koncerts

1. Leonīda Čižika (*Leonid Čižik*) trio (Maskava).

2. Gunāra Rozenberga – Raimonda Raubiško džeza kvartets (2R + 2B) (Rīga).

Dalībnieki: Raimonds Raubiško (tenorsaksofons), Gunārs Rozenbergs (trompete), Vladimirs Boldirevs (sitaminstrumenti), Boriss Bannihs (kontrabass).

Informācijas avots: Latvijas PSR Valsts filharmonijas koncertu afiša.

Vasaras ritmi – 3 (1978)

16.–18. jūnijs, 1978. g., Dzintaru koncertzāle un k/n Oktobris.

Festivāla norise

16. jūnija koncerts (Dzintaru koncertzāle)

1. Leonīda Čižika trio (Maskava).

2. Nikolaja Levinovska (*Nikolaj Levinovskij*) ansamblis (Maskava).

3. Vagifa Mustafa-Zade ansamblis (*Vadif Mustafa-Zadeh*, Baku-Rīga), piedalās Aleksandrs Boldirevs (*Aleksandr Boldirev*, Krievija).

17. jūnija koncerts (k/n Oktobris)

1. Tenu Naisso (*Tõnu Naissoo*) trio (Tallina).

2. Duets Arvo Pilliroogs (*Arvo Pilliroog*) – Tīts Pauluss (*Tiit Paulus*) (Tallina).

3. Lembita Sārsalu (*Lembit Saarsalu*) ansamblis (Tallina).

4. Borisa Gamera ansamblis (Rīga).

17. jūnija koncerts (Dzintaru koncertzāle)

1. Vjačeslava Ganeļina trio (Viļņa).

2. Instrumentālā grupa *Modo* (Rīga).

3. Ansamblis 2R+2B (Rīga) (Raimonds Raubiško (tenorsaksofons), Gunārs Rozenbergs (trompete), Vladimirs Boldirevs (sitaminstrumenti), Boriss Bannihs (kontrabass).

18. jūnijs

10.00 Džeza kuģītis.

Noslēguma koncerts (k/n Oktobris)

Vladimira Tolkačeva (*Vladimir Tolkačev*)/Vitālija Koļesņikova (*Vitalij Kolesnikov*) ansamblis (Novosibirska/Doņecka/Leņingrada)

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 4 (1979)

14.–17. jūnijs, 1979. g., Dzintaru koncertzāle un k/n Oktobris.

14. un 15. jūnija koncerti notiek k/n *Oktobris*. Diemžēl informācija par šiem koncertiem nav saglabājusies.

Festivāla norise

16. jūnija koncerts (Dzintaru koncertzāle)

1. Igors Briļs (klavieres, Maskava), Tatevika Oganjesjana (*Tatevik Oganjesyan*, vokāls, Erevāna).

2. Tenu Naisso kvartets (Tallina).

3. Igors Sauļskis (ērģeles), Aleksejs Zubovs (*Aleksej Zubov*, saksofons, Maskava), Vladimirs Tolkačevs (*Vladimir Tolkačev*, saksofons), Sergejs Panasenko (*Sergej Panasenko*, bass, Novosibirska).

17. jūnija koncerts (Dzintaru koncertzāle)

1. Vjačeslava Ganeļina trio (Viļņa).

2. Nikolaja Levinovska kvartets (Maskava).

16. jūnijā paredzētais festivāla vakara koncerts Dzintaru koncertzālē tika atcelts.

Diemžēl tuvāka informācija par atcelšanas iemesliem nav zināma.

Informācijas avots: V. Kopmana raksts (Kopman, *Sovetskaā Molodžž'*, 04.07.1979.).

Vasaras ritmi – 5 (1980)

Norises laiks un vieta nav zināms.

Diemžēl par piekto *Vasaras Ritmu* festivālu nav saglabājušies materiāli – programma, afišas u.c. Arī presē pagaidām nav atrasta informācija – raksti vai sludinājumi par džeza koncertiem 1980. gada jūnijā, kaut arī tie ir notikuši, ko apliecina festivāla organizētāji savās atmiņās (Nidbaļskis, intervija 04.02.2022.).

Iespējamais skaidrojums informācijas neesamībai par festivālu varētu būt tā brīža PSRS aktualitāte – Olimpiskās spēles Maskavā, kas pilnībā dominē tā laika preses izdevumos. Iespējams, oficiālajām iestādēm džeza koncerti uz olimpiādes fona šķita margināls un nesvarīgs pasākums šauram interesentu lokam.

Vasaras ritmi – 6 (1981)

19.–21. jūnijs, 1981. g., Dzintaru koncertzāle un k/n *Oktobris*. Koncertus vada V. Feijertāgs.

Festivāla norise

19. jūnija koncerts (Dzintaru koncertzāle)

1. Kaļiņingradas džeza kluba *Ritms* bigbends, vadītājs Viktors Avdejevs (*Viktor Avdeev*).
2. Raimonda Raubiško trio (Rīga)
3. Dāvida Gološčokina ansamblis un Ella Trafova (*Ella Trafova*, vokāls, Ļeņingrada).

20. jūnija koncerts (Dzintaru koncertzāle)

1. Vladimira Vainera kvartets (Rīga).
2. Anatolija Vapirova (*Anatolij Vapirov*) kvartets (Ļeņingrada).
3. Gunāra Rozenberga bigbends, Tatevika Oganješjana (vokāls, Erevāna).

20. jūnija koncerts (celtnieku k/n *Oktobris*)

1. Kaļiņingradas džeza kluba *Ritms* bigbends, vadītājs Viktors Avdejevs.
2. Sergeja Kurjohina (*Sergej Kurëhin*) džeza grupa (Ļeņingrada).
3. Aleksandra Šiškina (*Aleksandr Šiškin*) kvartets (Nižņijnovgoroda)
4. Jurijs Smirnova džeza kvartets. (Rīga).

21. jūnijs – Džeza kuģītis

Noslēguma koncerts un *jam session*

19.00 – oficiālā daļa. 19.30 – koncerts un *jam-session*

1. Džeza kvartets *MB*.
2. Dāvida Gološčokina ansamblis (Ļeņingrada).
3. Igora Arapova (*Igor' Arapov*) trio (Krievija).
4. Raimonds Raubiško, Gunārs Rozenbergs, Ivars Vīgners, Māris Briežkalns, Ivars Galenieks

Aleksandrs Vapirovs, Viktors Avdejevs, Jurijs Smirnovs, Sergejs Kurjohins, Petrs Višņausks (*Petras Višņauskas*) u.c.

6. Diksilends – Boriss Kogans (*Boris Kogan*), Zigurds Rezevskis, Dāvids Gološčokins, Aleksejs Kanuņņikovs (*Aleksej Kannunikov*) (Ļeņingrada).

Informācijas avots: festivāla programma dalībniekiem ar orgkomitejas kontaktinformāciju.

197

Vasaras ritmi – 7 (1982)

24.–27. jūnijs, 1982. g., Dzelzceļnieku kultūras nams.

Koncertus vada Vladimirs Feijertāgs.

Festivāla norise

24. jūnijs

13.00 - muzikologu, žurnālistu tikšanās ar organizatoriem.

Koncerts:

1. Rīgas džeza kluba diksilends, vadītājs Einārs Jaunbrālis.
2. Rīgas estrādes koncertu apvienības džeza ansamblis, vadītājs Jūlijs Smirnovs.
3. Igors Dmitrijevs (*Igor' Dmitriev*, klavieres, Novosibirska)

4. Trio Bannihs-Akimovs-Manukjans, Rīgas džeza klubs

25. jūnijs

10.00 muzikologu, žurnālistu, kritiķu tikšanās Latvijas Padomju Komponistu savienībā.

Dienas koncerts

1. Jānis Griķis un zēni no *Modo* (Rīga).
2. Valērijs Beļinovs un *OUM-3* (Rīga).
3. Kauņas džeza kluba ansamblis, vadītājs Kēstutis Lušs (*Kęstutis Lušas*), Marina Granovska (Marina Granovskaâ, vokāls).

Vakara koncerts. Modernā džeza vakars

1. Ansamblis Arhangel'sk, vadītājs Vladimirs Režickis (*Vladimir Režickij*, Arhangeļska).
2. Sergeja Beļičenko kvartets (*Sergej Beliĉenko*, Novosibirska).
3. Trio Ganeļins-Tarasovs-Čekasins (Viļņa).

Vakara koncerts k/n Oktobris

Džeza abonements Nr. 2 Panorāma

1. Aleksejs Kuzņecovs (*Aleksandr Kuznecov*, Maskava)
2. *Jam-session*. Koncertu vada Aleksandrs Bataševs (*Aleksandr Batašev*, Maskava).

26. jūnijs

9.00 Brauciens ar džeza kuģīti pa Daugavu.

Dienas koncerts.

1. Odesas džeza ansamblis.
2. Ivars Galenieks (kontrabass)/Mihails Ščaveļevs (*Mihail Šavelev*, klavieres).
3. Rīgas džeza kluba ansamblis *Retro*.

Dalībnieki: Juris Mutulis (klarnete), Zigurds Rezevskis (sitaminstrumenti), Viktors Grodjanskis (trompete), Boriss Kogans (tuba).

4. *Jam session*.

Vakara koncerts

1. Tallinas džeza kvartets, vadītājs Lembits Sārsalu.
2. Ansamblis *Arhangel'sk*, vadītājs Vladimirs Režickis.
3. Modernā džeza ansamblis *Kvarta*, vadītājs Simons Širmans (*Simon Širman*, Kišiņeva).

27. jūnijs.

Dienas koncerts

Lietuvas džeze

1. Klaipēdas konservatorijas džeza ansamblis, vadītājs Sauļus Šaučiulis (*Saulius Šiaučiulis*).
2. Petra Višņauska kvartets (Viļņa).
3. Trio Ganeļins-Tarasovs-Čekasins (Viļņa).

Noslēguma koncerts

1. Nora Bumbiere (vokāls), Valērijs Beļinovs (ģitāra).
2. Raimonda Raubiško trio.
3. Gunāra Rozenberga bigbends.
4. Olga Pīrāgs (vokāls), Harijs Bašs (klavieres).

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 8 (1983)

17.–19. jūnijs, 1983. g., Latviešu Biedrības nams, Dzelzceļnieku kultūras nams.

Koncertus vada Vladmirs Feijertāgs un Aleksejs Bataševs (Maskava).

Šajā festivālā pirmo reizi uzstājas ASV džeza mūziķi – Rietumvirdžīnijas studentu bigbends, bet galvenie viesi ir ASV pazīstamais avangarda saksofonu kvartets ROVA. ASV mūziķu koncerts (dēļ politiski motivētiem ierobežojumiem) notiek ārpus oficiālās festivāla programmas.

Festivāla norise

17. jūnijs. Atklāšanas koncerts

1. Tallinas Georga Otsa mūzikas skolas bigbends, vadītājs Heino Markuss (*Heino Markus*).
2. Sergejs Terentjevs (*Sergej Terent'ev*, klavieres, Odesa).
3. Kamerdžeza duets – Anatolijs Babijs (*Anatolij Babij*, kontrabass), Gaļina Filatova (*Galina Filatova*, vokāls, Maskava).
4. Ansambļa *OPUS* instrumentālā grupa Zigmara Liepiņa vadībā (Rīga).

18. jūnijs

9.00 brauciens ar džeza kuģīti pa Daugavu.

Dienas koncerts

“Džeza plus džeza” – mūziķu – dalībnieku radošā tikšanās, vada Vladimirs Feijertāgs.

1. Petra Višņauska kvartets (Viļņa).
2. Igora Butmana (*Igor' Butman*) kvintets (Maskava).
3. Valērija Beļinova ansamblis (Rīga).

Vakara koncerts

Mūsdienu džeza mūzikas vakars

1. Petra Višņauska kvartets (Viļņa).
2. Leonīds Vinckevičs (*Leonid Vinckevič*, klavieru solo, Kurska).
3. Kamerdžeza trio – Ganeļins, Čekasins, Tarasovs (Viļņa).
4. Mūsdienu džeza ansamblis, vadītājs Vladimirs Čekasins (Viļņa).

19. jūnijs

Kamerdžeza mūzikas koncerts

1. Kamerdžeza trio – Ganeļins, Čekasins, Tarasovs (Viļņa).
2. Leonīds Vinckevičs (klavieru solo, Kurska), Sergejs Terentjevs (Odesa), klavieres.
3. Ļeņingradas duets Vjačeslavs Gaivoronskis (*Vjačeslav Gaivoronskij*, flīģelhorns) un Vladimirs Volkovs (*Vladimir Volkov*, kontrabass).
4. Vladimira Čekasina ansamblis (Viļņa).

Noslēguma koncerts

1. Eināra Jaunbrāļa diksilends (Rīga).
2. Raimonda Raubiško trio (Rīga).
3. Jūlija Smirnova kvartets (Rīga).
4. Džeza orķestris Gunāra Rozenberga vadībā, soliste Olga Pīrāgs (Rīga).

16. jūnijs

Dzelzceļnieku k/n/ PSRS un ASV mūziķu draudzības vakars

Vakaru organizē Jaunatnes starptautiskā tūrisma birojs *Sputnik* (BMMT Sputnik).

1. Rietumvirdžīnijas universitātes bigbends, ASV
2. ROVA saksofonu kvartets, ASV
3. Raimonda Raubiško trio (Rīga).
4. Džeza orķestris Gunāra Rozenberga vadībā (Rīga).

17. jūnijs

Kafe *Allegro*. Radošā tikšanās Rīgas džeza klubā

Vakaru organizē Jaunatnes starptautiskā tūrisma birojs *Sputnik* (BMMT *Sputnik*).

1. Informācija par kluba norisēm
2. *Jam-session*.

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 9 (1984)

16.–17. jūnijs, 1984. g., k/n Oktobris.

Diemžēl arī par devīto *Vasaras Ritmu* festivālu nav saglabājušies materiāli – programma, afišas u.c.

Presē pagaidām ir atrasts viens festivāla sludinājums laikrakstā *Rīgas Balss* bez konkrētākas informācijas par dalībniekiem (*Rīgas Balss*, 11.06.1984.).

Vasaras ritmi – 10 (1985)

21.–23. jūnijs, 1985. g., VEF Kultūras pils, k/n Oktobris.

Koncertus vada Vladimirs Feijertāgs.

Šis ir desmitais – jubilejas festivāls, kura noslēguma koncerts tiek veltīts džeza kluba 10 gadu jubilejai.

Festivāla norise

21. jūnijs

1. *Rīgas Diksilends*, vadītājs Einārs Jaunbrālis (Rīga).
2. Jūlija Smirnova kvartets (Rīga).
3. Olga Pīrāgs, Liepājas vokālais kvartets, vadītājs Ainārs Virga (Liepāja).
4. Sergejs Terentjevs (klavieres, Odesa).

22. jūnijs

Dienas koncerts

1. Bigbends Gunāra Rozenberga vadībā (Rīga).
2. Trio Ivars Galenieks (Rīga), Anatolijs Vapirovs (Ļeņingrada), Vladimirs Tarasovs (Viļņa).
3. Vladimira Čekasina un Oļega Molokojedova duets (Viļņa).
4. Lietuvas PSR Valsts konservatorijas bigbends, vadītājs V. Čekasins, Tatevika Oganješjana (vokāls) (Viļņa, Erevāna).

Vakara koncerts

1. Vjačeslava Ganeļina trio (Viļņa).
2. Vjačeslava Ganeļina – Vladimira Tarasova duets (Viļņa)
3. Diksilends *Sem' Simeonov* (Irkutska).

4. Novosibirskas ansamblis *Zolotyje godi džaza*, vadītājs Igors Dmitrijevs (klavieres), piedalās Aleksandrs Vapirovs (saksofons), Valērijs Koļesņikovs (trompete), Ivars Galenieks (kontrabass), Viktors Budarins (trombons).

23. jūnijs

12.00 Izbrauciens ar kuģīti.

Noslēguma koncerts k/n Oktobris, veltīts Rīgas džeza kluba 10 gadu jubilejai.

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 11 (1986)

19.–22. jūnijs, 1986. g., VEF Kultūras pils.

Koncertus vada Vladimirs Feijertāgs.

Festivāla norise

19. jūnijs

1. Talsu mūzikas skolas diksilends *Talsu Sprīdīši*, vadītājs Jānis Osītis.
2. Ansamblis *Retro*, vadītājs Zigurds Rezevskis (Rīga).
3. Jūlija Smirnova kvartets un Olga Pīrāgs (vokāls, Rīga).
4. Profesionālā pūtēju orķestra *Rīga džeza* sastāvs, vadītājs Aivars Krūmiņš.

20. jūnijs

1. Džeza duets – Lembits Sārsalu (saksofons, Tallina), Leonīds Vinckevičs (klavieres, Kurska).
2. Džeza grupa *Arhangel'sk*, vadītājs Vladimirs Rezickis (Arhangeļska).
3. Džeza ansamblis Egila Straumes vadībā (Rīga).
4. Elvina Makarjana (vokāls, Erevāna).

21. jūnijs

Dienas koncerts

1. Tradicionālā džeza trio, vadītājs Juris Mutulis (Rīga).
2. Džeza duets Ilga Bērziņa -Banniha un Boriss Bannihs (Rīga).
3. Klavieru duets Gints Abarjuss un Dmitrijs Bulibenko (*Dmitrij Bulibenko*, Viļņa).
4. Džeza grupa *Arhangel'sk* vadītājs Vladimirs Rezickis, Konstantīns Sedovins (*Konstantin Sedovin*, vokāls).

Vakara koncerts

1. Petra Višņauska kvartets (Viļņa).
2. Džeza grupa, vadītāji Raimonds Raubiško un Gunārs Rozenbergs (Rīga).
3. Rīgas džeza kluba vokālais džeza sekstets, vadītājs Ainārs Knesis.
4. Maskavas džeza ansamblis *Allegro*, vad. Nikolajs Levinovskis, Paunica Jonesko (*Paunica Ionesco*, vokāls).

22. jūnijs

Dienas koncerts

1. Egila Straumes trio (Rīga).
2. Ginta Abarjusa (*Gintas Abarius*) trio (Viļņa).
3. Maskavas džeza ansamblis *Allegro*, vadītājs Nikolajs Levinovskis, Paunica Jonesko (vokāls).

4. Nikolaja Levinovska – Igora Butmana džeza kvartets (Maskava).
5. Vjačeslava Nazarova (*Vjačeslav Nazarov*) trio (Maskava).

Vakara koncerts

1. Rīgas Diksilends, vadītājs Einārs Jaunbrālis (Rīga).
2. Sauļus Šaučiulis kvartets (Klaipēda), Marina Granovska (vokāls, Kauņa), Stepons Januška (*Steponas Januška*, vokāls, Klaipēda)
3. Latvijas TV un radio džeza orķestris, vadītājs Gunārs Rozenbergs (Rīga).

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 12 (1987)

19.–22. jūnijs, 1987. g., Latvijas PSR Valsts filharmonija, VEF Kultūras pils, Vērmanes dārzs, Mežaparka zaļā estrāde.

Koncertus vada Vladimirs Feijertāgs.

Pirmoreiz festivālam ir oficiāls festivāla statuss. Šis ir viens no grandiozākajiem *Vasaras ritmiem*, kas patiešām kļuva par džeza svētkiem gandrīz nedēļas garumā.

Festivāla norise

Koncerti Filharmonijā

10. jūnijs

1. Leonīds Čižiks (klavieres, Maskava)
2. Trio *Diskomforts*, vadītājs Ēriks Balodis (Rīga).
3. Ļeņingradas džeza ansamblis, vadītājs Dāvids Gološčokins, Ella Trafova (vokāls).

11. jūnijs

1. Diksilends *Moskvorečje*, vadītājs Aleksandrs Bannihs (Maskava).
2. Tatevika Ogansejana (vokāls, Erevāna), Tamazs Kurašvili (*Tamaz Kurashvili*, kontrabass, Tbilisi), Mikaelis Zakarjans (*Michael Zakarian*, klavieres, Erevāna).
3. Džezroka grupa Grigorija Pušena (*Grigorij Pušen*, vadībā, Semjons Morduhajevs (*Semjon Morduhaev*, saksofons, Taškenta).

12. jūnijs

Dienas koncerts

1. *Rīgas džeza kluba* vokālā grupa, vadītājs Einārs Verro.
2. Egila Straumes trio (Rīga).
3. Jurijs Kuzņecovs (klavieres, Odesa).
4. Ansamblis *Amadak*, vadītājs Nikolajs Uvarovs (*Nikolaj Uvarov*, vibrofons, Novosibirska).
5. Lietuvas Valsts konservatorijas bigbends, vadītājs Vladimirs Čekasins (Viļņa).

Vakara koncerts

1. Profesionālā pūtēju orķestra *Rīga* bigbends, vadītājs Aivars Krūmiņš.
2. Vladimirs Tarasovs (*Vladimir Tarasov*, sitmaininstrumenti, Viļņa).
3. Jūlija Smirnova kvartets un Oļga Pīrāgs (vokāls, Rīga).
4. Džeza duets Ivars Galenijs (kontrabass, Rīga) un Vladimirs Nagornijs (*Vladimir Nagornij*, saksofons, Čeļabinska)

13. jūnijs

Dienas koncerts

1. Kvintets *Brass band Show* (Novosibirska), vadītājs Viktors Budarins (*Viktor Budarin*, trombons).

Dalībnieki: Valentīns Koļesņikovs (*Valentin Kolesnikov*, trompete), Arkādijs Šilklopers (*Arkadij Šilklopper*, mežrags), Arkādijs Kiričenko (*Arkadij Kiričenko*, trompete), Sergejs Beļičenko (*Sergej Beličenko*, sitaminstrumenti).

2. Leonīds Ptaško (*Leonid Ptaško*, klavieres, Baku).

3. Rafika Babajeva ansamblis, Aziza Mustafa-Zade (*Aziz Mustafa-Zadeh*, vokāls, Baku).

4. Džeza sekstets Gunāra Rozenberga vadībā (Rīga).

Vakara koncerts

1. Kamerdžeza trio *Pervie šagi*, vadītājs Arkādijs Šilklopers (Maskava).

2. Duets Vladimirs Tarasovs (sitaminstrumenti) un Vladimirs Čekasins (saksofons) (Viļņa).

3. Džeza grupa *Arhangel'sk*, vadītājs Vladimirs Rezickis (Arhangeļska).

4. Novosibirskas *Sekstet liričeskogo džaza*, vadītāji Vladimirs Čekasins un Sergejs Beļičenko, solo Antons Barahovskis (vijole).

14. jūnijs

Noslēguma koncerts.

1. Diksilends *Retro*, vadītājs Zigurds Rezevskis (Rīga).

2. Raimonds Pauls un Latvijas TV un radio bigbends, vadītājs Gunārs Rozenbergs (Rīga).

Koncerta programmu vada Uldis Štokmanis, Maija Eglīte, Vladimirs Feijertāgs.

Koncerti estrādēs.

Vērmanes dārzā (tolaik Kirova parks)

10. jūnijs.

1. Rīgas rajona kultūras nama diksilends, vadītājs Jānis Ungurs (Rīga).

2. Borisa Banniha džeza ansamblis (Rīga).

11. jūnijs

1. Ļeņingradas džeza ansamblis, vadītājs D. Gološčokins, Ella Trafova (vokāls).

2. Ansamblis *Salve*, vadītājs Egils Pētersons (Jelgava).

12. jūnijs

1. Tatevika Oganესjana (vokāls, Erevāna).

2. Džezroka grupa Grigorija Pušena vadībā, Semjons Morduhajevs (saksofons, Taškenta).

13. jūnijs

1. Diksilends *Moskvorečje*, vadītājs Aleksandrs Bannihs (Maskava).

2. Profesionālā pūtēju orķestra Rīga bigbends, vadītājs Aivars Krūmiņš.

Mežaparka Zaļā estrāde

14. jūnijs

Gala Koncerts

1. Diksilendu parāde.

2. Galā koncerts.

Dalībnieki: Vladimirs Čekasins, Vladimirs Tarasovs, Davids Gološčokins, Tatevika Ogenesjana, Olga Pīrāgs, Elvira Trafova, grupa *Antis*, džeza grupa *Arhangel'sk*, solists Konstantīns Sedovins.

Citas aktivitātes:

12. jūnijā – tikšanās *Rīgas džeza klubā (jam session)*.

14. jūnijā – Džeza kuģītis

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 13 (1988)

14.–19. jūnijs, 1988. g., Latvijas valsts filharmonija, koncertzāle Ave Sol, Mazā ģilde, Dzintaru koncertzāle, Vērmanes dārzs.

Koncertus vada Vladimirs Feijertāgs.

Diemžēl festivāla iespējamajā bukletā nav norādīts koncertu plānojums pa dienām, taču ir uzskaitīti visi dalībnieki ar aprakstiem un foto.

Atsevišķi ir publicēti koncertu vietu un laiku saraksts.

Festivāla koncerti

14. jūnijs – koncerti Latvijas valsts filharmonijā, Mazajā ģildē. *Jam session* kafejnīcā *Allegro*.

15. jūnijs – koncerti Latvijas valsts filharmonijā, Mazajā ģildē.

16. jūnijs – koncerti Latvijas valsts filharmonijā, Mazajā ģildē, Dzintaru koncertzālē.

17. jūnijs – dienas un vakara koncerti Latvijas valsts filharmonijā, koncerts koncertzālē *Ave Sol*.

18. jūnijs – dienas un vakara koncerti Latvijas valsts filharmonijā, koncerts Vērmanes dārzā.

19. jūnijs – dienas un vakara koncerti Latvijas valsts filharmonijā, koncerts Vērmanes dārzā.

Citas aktivitātes

18. jūnijs – diksilendu parāde Vecrīgā, Džeza kuģītis.

19. jūnijs – festivāla pieņemšana Rīgas jahtklubā.

Festivāla dalībnieki

- Kaļiņingradas diksilends
- Rūdolfo Dašeks (*Rudolf Dašek*, ģitāra, Čehoslovākija)
- Petra Višņauska kvartets (Viļņa)
- Blūza duets *Tomasz Szukalski & Janusz Sprot* (Polija)
- Endrjū Sirils (*Andrew Cyrill*, perkusijas, Ņujorka, ASV), Vladimirs Tarasovs (sitaminstrumenti, Viļņa)
- Igors Briļs un Aleksandrs Ptaško (klavieres, Maskava)
- Dmitrija Koļesņikova kvartets (Leņingrada)
- Tatevika Ogenesjana (vokāls, Erevāna)
- Tenu Naisso (klavieres, Tallina)
- Daniils Kramers (*Daniil Kramer*, klavieres) un Aleksandrs Fišers (*Aleksandr Fišer*, trompete, Maskava)
- Anti Sarpilas (*Antti Sarpila*) kvintets (Somija)

- *Young Power trio* (Polija)
- Petro Petrova (*Petro Petrov*) kvartets (Bulgārija)
- Trio *Diskomforts* (Rīga)
- Aleksandra Piščikova kvintets (Maskava, Alma-Ata)
- Pori džeza kvintets (Somija)
- Jiri Rozenfelds (*Jūri Rosenfeld*, vokāls) un grupa *Fix* (Tartu)
- Egila Straumes trio (Rīga)
- Duets Vjačeslavs Gaivoronskis (trompete) un Vladimirs Volkovs (bass) (Ļeņingrada).
- Ķēstutis Lušs un Petrs Višņausks (Viļņa)
- REKA džeza kvintets
- *Rīgas džeza kluba* džeza kvintets
- Diksilends *Retro* (Rīga)
- *Jazz-Choral*, vadītājs Aleksandrs Kiladze (*Aleksandr Kiladze*, Tbilisi)
- Odesas diksilends
- *Crooning Jazz*, vadītājs Vsevolods Besarabs (*Vsevolod Besarab*, Tjumeņa)
- Miša [Mihails] Alperins (*Miša [Mihail] Alperin*, klavieres, Maskava)
- Silvi Vraitā (*Silvi Vrait*), Jāks Jirisons (*Jaak Jürisson*) (Tallina)
- Olga Pīrāgs (Rīga)
- Džeza duets – Lembits Sārsalu (saksofons, Tallina), Leonīds Vinckevičs (klavieres, Kurska)
- Latvijas radio un TV vieglās un estrādes mūzikas orķestris Gunāra Rozenberga vadībā
- Jūlija Smirnova kvartets (Rīga)
- Rīgas džeza kluba vokālā grupa Eināra Verro vadībā
- Ansamblis *Via Tertia* (Rīga)
- Klavieru duets Ilga Bērziņa (Rīga) un Grigorijs Maljans (*Grigorij Maljan*, Maskava)
- Aleksandra Smirnova trio (Rīga)

Informācijas avots: festivāla buklets.

Vasaras ritmi – 14 (1989)

15.–18. jūnijs, 1989. g., Latvijas PSR Valsts filharmonija, Zinību nams (Rīgas Kristus Piedzimšanas pareizticīgo katedrāle), k/n Oktobris.

Koncertus vada Vladimirs Feijertāgs.

Koncerti Filharmonijā

15. jūnijs

1. *Rīgas džeza kluba* diksilends, vadītājs Jānis Ungurs.
2. Rēta Kromela (*Reet Kromel*, vokāls, Tallina).
3. Latvijas Radio un TV bigbends, vadītājs Gunārs Rozenbergs (Rīga).
4. Zbignēva Namislovska (*Zbigniew Namysłowski*) kvartets (Polija).

16. jūnijs

Dienas koncerts

1. Skirmanta Sasnauska (*Skirmantas Sasnauskas*) kvartets (Viļņa).
2. Jūlija Smirnova kvarets (Rīga) un Lino Devics (*Lino Devic*, Dienvidslāvija).
3. *Ana-Mia Barve Band* (Zviedrija).

Vakara koncerts

1. Grupa *Diskomforts* (Rīga).
2. Tenu Naisso (Igaunija).
3. Andersa Bergkranca (*Anders Bergcrantz*) kvartets (Zviedrija).

17. jūnijs

Dienas koncerts.

1. Jānis Steprāns (saksofons) un Ivara Galenieka trio (Rīga).
2. Džeza grupa *Arhangel'sk*.
3. Andersa Bergkranca kvartets (Zviedrija).

Vakara koncerts.

1. *Ana-Mia Barve Band* (Zviedrija).
2. Teo Saunderss (*Teo Saunders, ASV*) un Egila Straumes trio (Rīga).
3. Džeza orķestris *Kollegium* (Kaļiņingrada).

18. jūnijs

Dienas koncerts

1. *Hey Trio* (Rīga).
2. Vokālā grupa *Camerata* (Minska).
3. Džeza ansamblis *Express-A* un Marika Veisberga (vokāls) (Rīga).

Vakara koncerts

1. Grupa *Embryo Ethno Jazz band* (Vācijas Federatīvā Republika).
2. Josifs Šmuškovičs (*Iosif Schmuschkovitch*) un Felikss Konigs (*Felix König*) (Rietumberlīne).
3. Raimonda Raubiško kvintets un Makss Tītvisls (*Max Teatwistle, Nīderlande*).

Koncerti Zinību namā (*mūsdienās atkal Rīgas Kristu Piedzimšanas pareizticīgo katedrāle)

16. jūnijs

1. Zbigņeva Namislovska kvartets (Polija).
2. Tenu Naisso (Igaunija).

17. jūnijs

1. Josifs Šmuškovičs un Felikss Konigs (Rietumberlīne).
2. Jūlija Smirnova kvarets un Lino Devics (Dienvidslāvija).

18. jūnijs

1. Džeza grupa *Arhangel'sk*.
2. Skirmanta Sasnauska kvartets (Viļņa).

K/n Oktobris

17. jūnijs

Nakts *jam session* ar festivāla dalībniekiem.

Citas aktivitātes

18. jūnijs Džeza kuģītis .

Visu festivāla laiku katru vakaru *jam session* kafejnīcā *Allegro*.

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 15 (1990)

14.–17. jūnijs, 1990. g., Latvijas PSR Valsts filharmonija, Mākslinieku kultūras nams.
Koncertus vada Vladimirs Feijertāgs.

Festivāla norise

Koncerti Filharmonijā

14. jūnijs

1. Rīgas džeza centra diksilends, vadītājs Jānis Ungurs.
2. Džeza grupa Viktora Avdejeva un Maksima Piganova (*Maxim Piganov*) vadībā (Kaļiņingrada).
3. Arkādijs Šilklopers (mežrags, Maskava).
4. Jūlija Smirnova kvintets (Rīga).
5. Jari Perā (*Jari Perä*) sekstets (Somija).

15. jūnijs

Dienas koncerts

1. Rīgas vokālais džeza sekstets.
2. Gūsa Jansena (*Guus Janssen*) oktets (Nīderlande).
3. Olga Pīrāgs un Jūlija Smirnova, Harija Baša kvartets (Rīga).
4. Jari Perā sekstets (Somija).

Vakara koncerts

1. Pētera Šerli (*Peter Schoerli*) kvintets (Šveice).
2. Akiras Ito (*Akira Ito*) un Ten Te Ko Mai (*Ten Te Ko Mai*) grupa (Japāna).
3. Sergejs Manukjans (*Sergej Manukjan*, vokāls) un Jurijs Kuzņecovs (Ūrij Kuznecov) (Ukraina).
4. *Ton Art* sekstets (Austrija).

16. jūnijs

Dienas koncerts

1. *Dr. Blues* grupa (Latvija).
2. Jaunā džeza ansamblis: Saino Namčalaks (*Saino Namčalaks*, Krievija), Valters Malli (*Walter Malli*, Austrija), Arkādijs Šilklopers (Krievija), Ivars Galenieks (Latvija).
3. Džeza duets – Lembits Sārsalu (saksofons, Tallina), Leonīds Vinckevičs (klavieres, Kurska).
4. *Jazz Singers Band*, vadītājs Ģiedrs Jakubēns (*Giedrius Jakubenas*, Lietuva).
5. Braiema Janga Universitātes (*Brigham Young University*, Jūta, ASV) bigbends *Synthesis*, vad. Reimonds Smits (*Ray Smith*).

Vakara koncerts

1. Geca Tangerdinga (*Götz Tangerding*) trio (Vācija).
2. Pētera Šerli sekstets (Šveice) un Toms Varners (*Tom Warner*, mežrags, ASV).
3. Petra Višņauska un Arkādija Gotesmana duets (Viļņa).
4. Vokālā grupa *Camerata* Oļega Sikunova (*Oleg Sikunov*) vadībā (Minska).

17. jūnijs

1. *Ton Art* sekstets (Austrija).
2. Vjačeslavs Gaivoronskis (trompete) un Vladimirs Volkovs (kontrabass) (Krievija).

3. Raimonda Raubiško *Jazztet* (Rīga).
4. *Synthesis* bigbends, Reimonda Smita (*Ray Smith*) vadībā (ASV).

Koncerti- jam session Mākslas darbinieku namā.

14. jūnijs

Džeza grupa Viktora Avdejeva un Maksima Piganova vadībā (Kaļiņingrada), *jam session*

15. jūnijs

1. *Jazz Contact* Igora Zavjertkina (*Igor' Zavertkin*) vadībā (Krievija).
2. Leonīds Gorovojs un Boriss Bannihs (Latvija).
3. Sergejs Manukjans (vokāls) (Rīga).
4. Olga Pīrāgs (vokāls).
5. *Jam session*

16. jūnijs

1. Gūsa Jansena septets (Nīderlande).
2. Valters Malli (Austrija)
3. Petrs Višņausks (Viļņa)
4. *Jam session.*

17. jūnijs

1. Jura Mutuļa *Brass band* (Rīga).
2. *jam session.*

Citas aktivitātes:

17. jūnijs – diksilendu parāde Vecrīgā, Džeza kuģītis.

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 16 (1991)

7.–9.jūnijs, 1991. g., Dzelzceļnieku kultūras nams.

Festivāla norise.

7. jūnijs.

1. Sēderčēpingas bigbends (Zviedrija).
2. Raimonda Raubiško *Jazztet* (Rīga).
3. *Duo Fatale* (Šveice).
4. Duets Ivars Galenieks un Aleksandrs Smirnovs (Rīga).
5. *Eurosib International Orchestra* (Novosibirska) un Vladimirs Čekasins (Viļņa).

8. jūnijs

1. *Eurosib International Orchestra* (Novosibirska) un Vladimirs Čekašins (Viļņa).
2. Ansamblis *Diskomforts*, vadītājs Ēriks Balodis (Rīga).
3. Bigbends *Tolvan*, vadītājs Helge Albins (*Helge Albin*, Zviedrija).
4. Gūsa Jansena kvartets (Zviedrija).

9. jūnijs

1. Bigbends *Tolvan*, vadītājs Helge Albins (Zviedrija).
2. *Duo Fatale* (Šveice).
3. Gūsa Jansena septets (Zviedrija).

4. Diksilends *Retro* un Olga Pīrāgs (Rīga).

7. un 8. jūnijā notika arī festivāla dalībnieku *jam session*.

Informācijas avots: festivāla buklets ar programmu.

Vasaras ritmi – 17 (1992)

5.– 7. jūnijs, 1992. g., Dzelzceļnieku kultūras nams.

Diemžēl nav saglabājusies festivāla programma ar koncertu un mūziķu uzstāšanās secību un laiku. Koncerta dalībnieki identificēti pēc preses materiāliem.

Festivāla dalībnieki:

- Kauņas bigbends
- Arina (*Arina*, vokāls Lietuva)
- Andersa Bergkranca kvartets (Zviedrija)
- *Decoy Jazz Band* (Dānija)
- Rolands Babraitis (*Rolandas Babraitis*, Lietuva)
- Donalds Bruža (*Donaldas Bružis*) kvartets (Lietuva)
- *Oleg Molokoedov-Vitas Labutis Project* (Lietuva)
- *New Lithuanian Trio* (Lietuva)
- Vladimira Vainera trio (Krievija)
- Avangarda mūziķu asociācija (Krievija)
- Vija Ruskule un Verrokoris (Eināra Verro vadībā)
- Ēriks Balodis un bērnu ansamblis MOMO (Rīga)
- Jāņa Ungura diksilends (Rīga)
- Kaspars Bindemanis (Rīga)

Informācijas avots: Andas Rožukalnes raksts laikrakstā *Latvijas jaunatne* (A. Rožukalne, *Latvijas Jaunatne*, 12.06.1992.)

Vasaras ritmi – 18 (1993)

Norises laiks un vieta nav zināmi.

Par astoņpadsmito *Vasaras Ritmu* festivālu diemžēl nav saglabājušies materiāli – programma, afišas u.c. Festivāla norisi apliecina organizētāju atmiņas (Nidbaļskis, intervija 04.02.2022.)

Vasaras ritmi – 19 (1994)

Norises laiks nav zināms. Norises vieta: klubs *Kabata*.

Festivāla dalībnieki:

Jura Mutuļa diksilends

Diemžēl arī par deviņpadsmito – pēdējo *Vasaras Ritmu* festivālu nav saglabājušies materiāli – programma, afišas u.c.

Festivāls noritēja tikai vienu dienu klubā *Kabata*, un šķiet, ka dalībnieki bija tikai no Latvijas. Festivāla norisi apliecina organizatoru atmiņas (Nidbaļskis, intervija 04.02.2022). Raksta autors piedalījās festivāla koncertā Jura Mutuļa diksilenda sastāvā.

BIBLOGRĀFIJA

AVOTI

Arhīvi

Personāla dokumentu valsts arhīvs

Latvijas celtnieku arodbiedrība, celtnieku kultūras nams *Oktobris*.

LVA, 355. fonds, 3. apraksts, 125. lieta.

Latvijas valsts arhīvs

Latvijas Ļeņina Komunistiskās Jaunatnes Savienības Rīgas pilsētas komitejas biroja sēžu protokoli.

LVA, 202. fonds, 6. apraksts, 3. lieta.

LVA, 202. fonds, 7. apraksts, 4. lieta.

LVA, 202. fonds, 8. apraksts, 6., 7. lieta.

LVA, 202. fonds, 10. apraksts, 6., 7. lieta.

Privātarhīvi

Leonīds Nidbaļskis, Gaļina Poltorak, Boriss Mohirs, Sabirdžans Kurmajevs, Sergejs Budanovs. Festivāla *Vasaras ritmi* programmas, bukleti, afišas, fotomateriāli.

Intervijas

Intervija ar Aleksandru Šeferu, 29.03.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Intervija ar Aleksandru Stešenko, 06.04.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Intervija ar Aleksandru Skrinu, 15.04.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Intervija ar Borisu Mohiru, 18.03.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Intervijas ar Leonīdu Nidbaļski, 28.01.2022, 04.02.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Intervija ar Sabirdžanu Kurmajevu, 25.03.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Intervija ar Ivaru Galenieku 20.04.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Intervija ar Madaru Kalniņu, 10.05.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Intervija ar Tāli Gžibovski, 12.05.2022., atrodas raksta autora privātarhīvā.

Periodika

Balodis, Ēriks. Laikmetīgā improvizācija Vācijā un Latvijā šodien. *Atmoda*, 19.06.1990.

Bannyh, Boris. Sovetskaâ Latviâ: o stanovlenii legendarnogo rižskogo *Allegro*. *Eženedel'nik "Vesti"*, 25.01.2019.

- Baumanis, Aivars. Džeza gadalaiki. *Zvaigzne*, nr 5, 01.03.1979.
- Baumanis, Aivars. Kurp iet džezs? *Padomju Jaunatne*, 20.06.1979.
- Baumanis, Aivars. Vēl tikai introdukcija. *Padomju Jaunatne* 29.04.1979.
- Baumanis, Aivars. Vasaras Ritmu dominantes. *Padomju Jaunatne*, 28.06.1981.
- Baumanis, Aivars. Mājinieki. *Liesma*, Nr. 8, 01.08.1982.
- Baumanis, Aivars. Akords trim dienām. *Padomju Jaunatne*, 28.06.1978.
- Baumanis, Aivars. Rudens ritmu krāsainība. *Padomju Jaunatne*, 06.12.1984.
- Baumanis, Aivars. Džeza svētku atskaņas. *Jūrmala*, 23.08.1985.
- Baumanis, Aivars. Trīs dienas džezā ritmā. *Literatūra un Māksla*, 23.08.1985.
- Baumanis, Aivars. Laika prognoze džezam – karsts jūnijs. *Padomju Jaunatne*, 19.06.1985.
- Baumanis, Aivars. Šogad desmito reizi. *Literatūra un Māksla*, 21.06.1985.
- Baumanis, Aivars. Skanēja kā sendienās. *Padomju Jaunatne*, 12.12.1985.
- Baumanis, Aivars. Vasaras ritmi 86. *Padomju Jaunatne*, 14.06.1986.
- Baumanis, Aivars. Vakar sākās. *Jūrmala*, 11.06.1987.
- Baumanis, Aivars. Jūnijs, Rīga un džezs. *Padomju Jaunatne*, 30.05.1987.
- Bērziņš, V. Džeza svētki Dzintaros. *Rīgas Balss*, 27.06.1981.
- Dmitriev, Vladimir. Za bol'šuū auditoriū. *Sovetskaā moloděž'*, 17.12.1972.
- Ešpaj, Anton. Džaz – problemy i razmyšleniā. *Sovetskaā moloděž'*, 17.12.1972.
- Gints, A. Vasaras ritmi 86. *Jūrmala*, 07.06.1986.
- Jazz-kvadrat. <https://jazzquad.ru/index.pl?act=TAGS&tag=Валерий%20КОПИМАН&taggroup=автор> (skatīts 26.07.2022)
- Kalējs, S. Gadsimta ritmos. *Rīgas Balss*, 27.11.1985.
- Klotiņa, Anda. Spēlēt! Tas ir vairāk nekā strādāt. *Padomju Jaunatne*, 22.11.1985.
- Konstantinov, A. Ne tol'ko v kafe. *Sovetskaā moloděž'*, 17.12.1972.
- Kopman, Valerij. Nel'zja brosat'na proizvol sud'by. *Sovetskaā moloděž'*, 17.12.1972.
- Kopman, Valerij. Četyre dnā v iūne. *Sovetskaā moloděž'*, 04.07.1979.
- Kopmans, Valērijs, Indulēna, I. Džezam – svētki Rīgā un Erevānā. *Liesma*, nr.8, 01.08.1985.
- Kopmans, Valērijs. Džeza svētki. *Padomju Jaunatne*, 28.06.1986.
- Kopmans, Valērijs. Džeza improvizāciju burvji. *Rīgas Balss*, 25.07.1987.

- Korneeva, Irina. Ritmy "Leta 90". *Rīgas balss*, 12.06.1990.
- Korņejeva, Irina. Tikšanās krustcelēs. *Rīgas Balss*, 25.05.1989.
- Korņejeva, Irina. Starptautiskais jazz festivāls "Vasaras ritmi 89". *Padomju Jaunatne*, 07.06.1989.
- Korņejeva, Irina. Vasaras ritmi 90. Mēs un XX gs. Mūzika. *Rīgas Balss*, 12.06.1990.
- Korņejeva, Irina. Un tomēr - būs! *Diena*, 06.06.1991.
- Kovalenko, Tat'āna. Legendarnoe *Allegro* ili glotok rižskoj svobody. *Otkrytyj gorod*, 2/2014.
- Kurmaev, Sabirdžan. Vospominaniā. *Sem Iskusstv*, No. 5 (18), 2011.
- Kurmaev, Sabirdžan. Po džazovym stupen'kam. <http://berkovich-zametki.com/Nomer44/Kurmaev1.htm> , 19.07.2004. (skatīts 13.10.2019).
- Lebedeva, Natal'ā. N. Rižskie legendy: džaz-klub i kafe *Allegro* otmečaūt ūbilei. *Baltijas Balss*, <https://bb.lv/statija/kuljtprosvet/2021/01/01/rizhskie-legendy-dzhaz-klub-i-kafe-allegro-otmechayut-yubilei> , 01.06.2021. (skatīts 05.05.2017).
- Marhels, Antonijs. Džeza svētki "Vasaras ritmi". *Jūrmala*, 09.06.1988.
- Nahtmans, V. Kopš bērnības kopā ar džezu. *Rīgas Balss*, 21.06.1985.
- Nidbalskij, Leonid. Pasynok na èstrade. *Sovetskaā moloděž'*, 17.12.1972
- Nidbaļskis, Leonīds. Vasaras ritmi 88. *Zvaigzne*, Nr. 11, 05.06.1988.
- Osītis, Jānis. Džeza un estrādes mūzikas svētki. *Padomju Karogs*, 16.05.1985.
- Poga, M. Katra gaumei un interesēm. *Jūrmala*, 21.05.1987.
- Prape, Gunta. 2R+2B. *Liesma*, nr. 8, 01.08.1978.
- Prape, Gunta. Svings izlēdis no pudeles. *Liesma*, nr. 5, 01.05.1988.
- Rauna, M. Vasaras Ritmā. *Rīgas Balss*, 25.06.1977.
- Rauna, M. Koncertdzīve no sestdienas līdz sestdienai. *Rīgas Balss*, 10.06.1978.
- Rožukalne, Anda. Man ļoti patīk džezs jeb vasara bija trīs dienas. *Latvijas Jaunatne*, 12.06.1992.
- Sal'kova, Alla. Ne snižaetsā. Ināčē samolet vzorvēm. *Gazeta.ru*, https://www.gazeta.ru/science/2018/03/08_a_11675653.shtml, 08.08.2018. (skatīts 12.06.2022)
- Šul'c, V. Kak? Gde? Kem? *Sovetskaā moloděž'*, 17.12.1972.
- Stinkuls, Alfrēds. Vasaras ritmi 88. *Laiks*, 27.08.1988.
- Stinkuls, Alfrēds. Rīgā spēlē Rietumu džezisti. *Brīvā Latvija*, 29.08.1988.
- Vasaras ritmi. *Padomju Jaunatne*, 26.06.1976.

Vasaras ritmi 88. *Literatūra un Māksla*, 17.06.1988.

Veitners, Indriķis. KIKOK – kas tas par zvēru? *Mūzikas Saule*, Nr. 1 (101), 2020.

Veitners, I. KIKOK 1962 – pirmais Latvijas džeza festivāls. Rekonstrukcija.
<https://jazzin.lv/issues/i-27/no-idejas-lidz-vesturei/>, 2021 (skatīts 20.01.2022).

Voss, Augusts. Za dal'nejšie uspehi iskusstva sovetskoj Latvii. *Sovetskaâ kul'tura*, 04.04.1963.

Zemzare, Ingrīda. Par džeza estētisko koncepciju un dažiem Vasaras ritmiem. *Literatūra un Māksla*, 03.09.1982.

Zemzare, Ingrīda. Džeza svētki. *Literatūra un Māksla*, 02.07.1982.

Zemzare, Ingrīda. Par džezu un džesiņu. *Māksla*, Nr. 3 01.07.1986.

Literatūra

Fejertag, Vladimir (sost.) (2009). *Džaz v Rossii. Kratkij ènciklopedičeskij spravočnik*. Sankt-Peterburg:.

Fejertag, Vladimir (2010). *Istoriâ džazovogo ispolnitel'stva v Rossii*. Sankt-Peterburg: Skifiâ.

Kraulītis, Ivars. *Filmas.lv* <https://www.filmas.lv/person/2570/> (skatīts 20.01.2022.).

Kruks, Sergejs (2008). *“Par mūziku skaistu un melodisku”. Padomju kultūras politika, 1932–1964*. Rīga: Neputns.

McKay, George (2018). *Festivals*. In: Martinelli, Francesco (edit.). *The History of European Jazz*. Sheffield: Equinox, 707–71.

Mazvērsīte, Daiga (2015). *Tik un tā*. Rīga: Lauku Avīze.

Medvedev, Aleksandr; Medvedeva, Ol'ga (sost.) (1987). *Sovetskij džaz – problemy, sobytiâ, mastera*. Moskva: Sovetskij kompozitor.

Starr, S.Frederick (1978). *Red and Hot. The Fate of Jazz in the Soviet Union 1917–1991*. New York: Limelight Editions.

Stinkulis, Alfrēds (2021). *Mati sarkanā vējā*. Rīga: Lauska.

Reimann, Heli (2022). *Tallinn '67 Jazz Festival. Myths and Memories*. New York: Routledge.

Schwartz, Jeff (2018). *Free Jazz: A Research and Information Guide*. New York: Routledge.

THE LEGENDARY FESTIVAL *VASARAS RITMI* AND ITS MEANING IN JAZZ DEVELOPMENT IN LATVIA IN THE LATTER HALF OF THE 20th CENTURY

Indriķis Veitners

Summary

The jazz festival *Vasaras ritmi* (*Summer Rhythms*), was once the main jazz event of the year, not only for Latvian jazz musicians, but it was also considered to be one of the most famous and prestigious jazz festivals in the entire USSR. The festival, which grew from a simple jazz evening to a concert series over the course of a week, has played an important role in the development of jazz not only in Latvia, but in the entire USSR. In fact, the festival and the related *Riga Jazz Club* were the main catalysts and driving forces in the development of jazz in Latvia in the 1970s and 1980s. Even today, the name of the largest contemporary Latvian jazz festival *Rīgas ritmi* (*Riga Rhythms*), clearly demonstrates the impact of the legendary festival in the development of Latvian jazz. However, it was not without controversy (especially in the late 1980s), and it failed to transcend into a new economic reality after the collapse of the USSR. As a result, it ceased to exist soon after the restoration of Latvia's independence. Nevertheless, the festival left a significant mark on the development of Latvian jazz, and its influence can still be felt today.

Jazz festivals have always played an important role in the development of jazz, but in the context of totalitarian regimes, this has often been much broader than simply promoting a particular genre of music. Jazz festivals in the USSR were much more than just concerts - in the totalitarian society then in existence, they were an opportunity for musicians to express themselves more freely in a genre that was marginal to Soviet life, and a chance for the public to escape the depressing reality of their daily lives.

In the 1970s, quite a few cities in the Soviet Union hosted jazz festivals. Their organizers were skilled and agile people who, in the name of music, learned to use the existing power structures to achieve their goals, often by skilfully and cleverly bypassing the constraints of power and ideology. Gradually, a whole network of jazz festivals was established in the USSR, their organizers and the musicians who played at them both working closely together. However, these festivals were also characterized by their limited financial resources, their dependency on official state organizations, and the ideological control exerted on them by the official power structures. The contribution of these festivals to the development of jazz is historically very important, and their role in the development of jazz culture can only be truly appreciated now.

How was a simple group of like-minded people in the Soviet system able to organize and create one of the longest-running and most successful jazz events in the entire

USSR? The true meaning of the *Vasaras ritmi* phenomenon is revealed when viewed in a broader historical context, starting with the very first jazz festival in Latvia, KIKOK, in 1964, the impact of the famous Tallinn Jazz Festival in 1968, and the establishment and commitment of the Riga Jazz Club with jazz festivals in other USSR cities.

The article is dedicated to the creation and course of the most important Latvian jazz festival *Vasaras ritmi*, revealing the context of its emergence, its role in the development of Latvian and Soviet jazz in the period from the mid-1960s to the 1990s, and its legacy to this day.

The report includes the story of first jazz festival in Latvia, KIKOK, the creation of the jazz cafe *Allegro*, the founding of the *Riga Jazz Club*, as well as the chronology of the festival *Vasaras ritmi*.

The article examines the musicians who regularly performed at the festival, different periods of the festival's development, analyses its organizer's personalities and their importance in the creation and development of the festival.